

॥ श्री-सिद्धिविनायक-पूजा ॥

(मूलम्—श्री-ब्रतराजः)

॥ पूर्वाङ्ग-विघ्नेश्वर-पूजा ॥

(आचम्य)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

(अप उपस्पृश्य, पुष्पाक्षतान् गृहीत्वा)

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा

श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं करिष्यमाणस्य कर्मणः

अविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थम् आदौ विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये।

ॐ गणानां त्वा गणपति ९ हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
ज्येष्ठराजुं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतु आ नः शृण्वन्तुतिभिः सीद् सादनम्॥

अस्मिन् हरिद्राबिम्बे महागणपतिं ध्यायामि, आवाहयामि।

ॐ महागणपतये नमः आसनं समर्पयामि।

पादयोः पादं समर्पयामि। हस्तयोरर्च्यं समर्पयामि।

आचमनीयं समर्पयामि।

ॐ भूर्भुवस्सुवः। शुद्धोदकस्तानं समर्पयामि।

स्तानानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

वस्त्रार्थमक्षतान् समर्पयामि।

यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि।

दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि।

गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि। अक्षतान् समर्पयामि।

पुष्पमालिकां समर्पयामि। पुष्पैः पूजयामि।

॥ अर्चना ॥

१. ॐ सुमुखाय नमः

९. ॐ धूमकेतवे नमः

२. ॐ एकदन्ताय नमः

१०. ॐ गणाध्यक्षाय नमः

३. ॐ कपिलाय नमः

११. ॐ फालचन्द्राय नमः

४. ॐ गजकर्णकाय नमः

१२. ॐ गजाननाय नमः

५. ॐ लम्बोदराय नमः

१३. ॐ वक्रतुण्डाय नमः

६. ॐ विकटाय नमः

१४. ॐ शूर्पकर्णाय नमः

७. ॐ विघ्नराजाय नमः

१५. ॐ हेरम्बाय नमः

८. ॐ विनायकाय नमः

१६. ॐ स्कन्दपूर्वजाय नमः

नानाविधपरिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

धूपमाघ्रापयामि।

अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

नैवेद्यम्।

ताम्बूलं समर्पयामि।

कर्पूरनीराजनं समर्पयामि।

कर्पूरनीराजनानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

वक्रतुण्डमहाकाय कोटिसूर्यसमप्रभा।
अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

प्रार्थना: समर्पयामि।

अनन्तकोटिप्रदक्षिणनमस्कारान् समर्पयामि।

छत्रचामरादिसमस्तोपचारान् समर्पयामि।

॥ प्रधान-पूजा — श्री-सिद्धिविनायक-पूजा ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

॥ सङ्कल्पः ॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्थे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ठ्याः संवत्सराणां मध्ये ( ) नाम संवत्सरे दक्षिणायने वर्ष-ऋतौ (सिंह/कन्या)-भाद्रपद-मासे शुक्लपक्षे चतुर्थ्या शुभतिथौ ( ) वासरयुक्तायाम् ( ) नक्षत्र ( ) नाम योग (वणिजा/भद्रा)-करण युक्तायां च एवं गुण विशेषण विशिष्टायाम् अस्याम् चतुर्थ्या शुभतिथौ अस्माकं सकुटुम्बानां क्षेमस्थैर्य-धैर्य-वीर्य-विजय-आयुरारोग्य-ऐश्वर्याभिवृद्ध्यर्थम् धर्मार्थकाममोक्ष-चतुर्विधफलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं पुत्रपौत्राभिवृद्ध्यर्थम् इष्टकाम्यार्थसिद्ध्यर्थं मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहापातकचतुष्य-व्यतिरिक्तानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां सद्य अपनोदनद्वारा सकल-पापक्षयार्थं श्री-सिद्धिविनायक-प्रसादसिद्ध्यर्थं यथाशक्ति-ध्यानावाहनादिषोडशोपचारैः श्री-सिद्धिविनायक-पूजां करिष्ये। तदङ्गं कलशपूजां च करिष्ये।

श्रीविघ्नेश्वराय नमः यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। शोभनार्थं क्षेमाय पुनरागमनाय

च।

(गणपति-प्रसादं शिरसा गृहीत्वा)

॥ आसन-पूजा ॥

पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः। सुतलं छन्दः। कूर्मो देवता॥
 पृथिव्ये त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता।
 त्वं च धारय मां देवि पवित्रं चासनं कुरु॥

॥ घण्टा-पूजा ॥

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम्।
 घण्टारवं करोम्यादौ देवताऽऽह्नकारणम्॥

॥ कलश-पूजा ॥

ॐ कलशाय नमः दिव्यगन्धान् धारयामि।

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।
 नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥

ॐ गङ्गायै नमः। ॐ यमुनायै नमः। ॐ गोदावर्यै नमः। ॐ सरस्वत्यै
 नमः। ॐ नर्मदायै नमः। ॐ सिन्धवे नमः। ॐ कावेर्यै नमः।

ॐ सप्तकोटिमहातीर्थान्यावाहयामि।

(अथ कलशं स्पृष्ट्वा जपं कुर्यात्)

आपो वा इदं सर्वं विश्वा भूतान्यापेः प्राणा वा आपेः पुशव्
 आपोऽन्नमापोऽमृतमापेः सुम्राडापो विराडापेः स्वराडापुश्छन्दाऽस्यापो
 ज्योतीऽस्यापो यजूऽस्यापेः सूत्यमापेः सर्वा देवता आपो भूर्भुवः सुवराप्
 ओम्॥

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रितः।
मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः॥

कुक्षौ तु सागराः सर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा।
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदोऽप्यर्थर्वणः।
अङ्गेश्च सहिताः सर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः॥

सर्वे समुद्राः सरितः तीर्थानि च हृदा नदाः।
आयान्तु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः॥
ॐ भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवः।

(इति कलशजलेन सर्वोपकरणानि आत्मानं च प्रोक्ष्य।)

॥ आत्म-पूजा ॥

ॐ आत्मने नमः, दिव्यगन्धान् धारयामि।

१. ॐ आत्मने नमः	४. ॐ जीवात्मने नमः
२. ॐ अन्तरात्मने नमः	५. ॐ परमात्मने नमः
३. ॐ योगात्मने नमः	६. ॐ ज्ञानात्मने नमः

समस्तोपचारान् समर्पयामि।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः।
त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहं भावेन पूजयेत्॥

॥ पीठ-पूजा ॥

१. ॐ आधारशत्त्यै नमः	८. ॐ रत्नवेदिकायै नमः
२. ॐ मूलप्रकृत्यै नमः	९. ॐ स्वर्णस्तम्भाय नमः
३. ॐ आदिकूर्माय नमः	१०. ॐ श्वेतच्छत्राय नमः
४. ॐ आदिवराहाय नमः	११. ॐ कल्पकवृक्षाय नमः
५. ॐ अनन्ताय नमः	१२. ॐ क्षीरसमुद्राय नमः
६. ॐ पृथिव्यै नमः	१३. ॐ सितचामराभ्यां नमः
७. ॐ रत्नमण्डपाय नमः	१४. ॐ योगपीठासनाय नमः

॥ गुरु-ध्यानम् ॥

गुरुब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरवे नमः॥

॥ प्राण-प्रतिष्ठा ॥

असुनीते पुनरिति क्रचं पठित्वा गर्भाधानादिपञ्चदशसंस्कार सिद्धयर्थं पञ्चदशप्रणवावृत्तीः करिष्ये इति सङ्कल्प्य पञ्चदशवारं प्रणवमावर्त्य तच्छक्षुर्देवहितम् इति मन्त्रेण देवस्याज्येन नेत्रोन्मीलनं कृत्वा पञ्चोपचारैः पूजनं कुर्यात्। आसनविधिं कृत्वा पुरुषसूक्त-न्यासान् विधाय पूजनमारभेत्॥

॥ घोडशोपचार-पूजा ॥

करिष्ये गणनाथस्य व्रतं सम्पत्करं शुभम्।
भक्तानामिष्टवरदं सर्वमङ्गल-कारणम्॥

एकदन्तं शूर्पकर्णं गजवक्रं चतुर्भुजम्।
पाशाङ्कुशधरं देवं ध्यायेत् सिद्धिविनायकम्॥

ध्यायेद् देवं महाकायं तपसकाश्चनसत्रिभम्।
चतुर्भुजं महाकायं सर्वाभरणभूषितम्॥

दन्ताक्षमाला-परशु-पूर्णमोदक-हस्तकम् ।
मोदकासक्त-शुण्डाग्रम् एकदन्तं विनायकम्॥

अस्मिन् बिम्बे/प्रतिमायां/चित्रपटे श्री-सिद्धिविनायकं ध्यायामि।

आवाहयामि विघ्नेश सुरराजार्चितेश्वर।
अनाथनाथ सर्वज्ञ पूजार्थं गणनायक॥

सुहस्रशीरूपा पुरुषः। सुहस्राक्षः सुहस्रपात्।
स भूमि विश्वतो वृत्वा। अत्यंतिष्ठशाङ्कुलम्॥

अस्मिन् बिम्बे/प्रतिमायां/चित्रपटे श्री-सिद्धिविनायकम् आवाहयामि।

विचित्ररक्षरचितं दिव्यास्तरणसंयुतम्।
स्वर्णसिंहासनं चारु गृहाण सुरपूजित॥

पुरुष ऐवेदः सर्वम्। यद्भूतं यच्च भव्यम्।
उतामृतत्वस्येशानः। यदन्नेनातिरोहति॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, आसनं समर्पयामि।

सर्वतीर्थसमानीतं पादं गन्धादिसंयुतम्।
विघ्नराज गृहाणेनदं भगवन् भक्तवत्सल॥

ऐतावानस्य महिमा। अतो ज्यायांश्च पूरुषः।
पादौऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, पादं समर्पयामि।

अर्द्धं च फलसंयुक्तं गन्धपुष्पाक्षतैर्युतम्।
गणाध्यक्ष नमस्तेऽस्तु गृहाण करुणानिधे॥

त्रिपादूर्ध्वं उद्देत्पुरुषः। पादोऽस्येहाऽभंवात्पुनः।
ततो विश्वद्व्यक्तामत्। साशनानशने अभि॥
श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, अर्चं समर्पयामि।

विनायक नमस्तुभ्यं त्रिदशैरभिवन्दित।
गङ्गाहतेन तोयेन शीघ्रमाचमनं कुरु॥

तस्माद्विराठं जायत। विराजो अधि पूरुषः।
स जातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्भूमिमथो पुरः॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

दध्याज्यमधुसंयुक्तं मधुपर्कं मयाऽहतम्।
गृहाण सर्वलोकेश गणनाथ नमोऽस्तु ते॥

यत्पुरुषेण हृविषा। देवा यज्ञमतन्वत।
वसन्तो अस्याऽसीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः शरद्विः॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

पयो दधि घृतं चैव शर्करामधुसंयुतम्।
पश्चामृतं गृहाणेदं स्नानाय गणनायक॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, पश्चामृतस्नानम् समर्पयामि।

गङ्गादिसर्वतीर्थेभ्य आनीतं तोयमुत्तमम्।
भक्त्या समर्पितं तुभ्यं स्नानायाभीष्टदायक॥

सप्तास्याऽसन् परिधयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः।
देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अब्ध्रन् पुरुषं पशुम्॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरम्
आचमनीयं समर्पयामि।

रक्तवस्त्रयुगं देव दिव्यं काश्चनसम्भवम्।
सर्वप्रद गृहाणेदं लम्बोदर हरात्मज॥

तं यज्ञं बहिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमंग्रेतः।
तेन देवा अयोजन्त। साध्या ऋषयश्च ये॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, वस्त्रं समर्पयामि।

राजतं ब्रह्मसूत्रं च काश्चनं चोत्तरीयकम्।
गृहाण चारु सर्वज्ञ भक्तानां वरदो भव॥

तस्माद्यज्ञाथ्सर्वहृतः। समृद्धं पृषदाज्यम्।
पशुङ्गस्ताङ्गश्चक्रं वायव्यान्। आरण्यान्त्राम्याश्च ये॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, यज्ञोपवीतं समर्पयामि।

उद्घास्करसङ्काशं सन्ध्यावदरुणं प्रभो।
वीरालङ्करणं दिव्यं सिन्दूरं प्रतिगृह्यताम्॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, सिन्दूरं समर्पयामि।

नानाविधानि दिव्यानि नानारकोञ्चलानि च।
भूषणानि गृहाणेश पार्वतीप्रियनन्दन॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, आभरणानि समर्पयामि।

कस्तूरीरोचनाचन्द्रकुङ्कूमैश्च समन्वितम्।
विलेपनं सुरश्रेष्ठ चन्दनं प्रतिगृह्यताम्॥

तस्माद्यज्ञाथ्सर्वहृतः। ऋचः सामानि जज्ञिरे।
छन्दांसि जज्ञिरे तस्मात् यजुस्तस्मादजायत॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि
हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि।

रक्ताक्षतांश्च देवेश गृहाण द्विरदानन।
ललाटपटले चन्द्रस्तस्योपरि विधार्यताम्॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, अक्षतान् समर्पयामि।

माल्यादीनि सुगन्धीनि मालत्यादीनि मे प्रभो।
मयाऽहतानि पुष्पाणि पूजार्थं प्रतिगृह्यताम्॥

करवीरैर्जातिकुसुमैश्चम्पकैर्बकुलैः शुभैः।
शतपत्रैश्च कह्वारैरर्चयेद् गणनायकम्॥

तस्मादश्वा॑ अजायन्ता॒ ये के चौभयादतः।
गार्वो॑ ह जज्ञिरे॒ तस्मा॑त्। तस्मा॑ञ्जाता॒ अजावयः॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, पुष्पाणि समर्पयामि। पुष्पैः पूजयामि।

॥अङ्ग-पूजा ॥

१.	पार्वतीनन्दनाय	नमः — पादो	पूजयामि
२.	गणेशाय	नमः — गुल्फौ	पूजयामि
३.	जगद्धात्रे	नमः — जद्धे	पूजयामि
४.	जगद्वलभाय	नमः — जानुनी	पूजयामि
५.	उमापुत्राय	नमः — ऊरु	पूजयामि
६.	विकटाय	नमः — कटिं	पूजयामि
७.	गुहाग्रजाय	नमः — गुह्यं	पूजयामि
८.	महत्तमाय	नमः — मेढ़ं	पूजयामि
९.	नाथाय	नमः — नाभिं	पूजयामि
१०.	उत्तमाय	नमः — उदरं	पूजयामि
११.	विनायकाय	नमः — वक्षः	पूजयामि

१२.	पाशच्छिदे	नमः — पाश्वै	पूजयामि
१३.	हेरम्बाय	नमः — हृदयं	पूजयामि
१४.	कपिलाय	नमः — कण्ठं	पूजयामि
१५.	स्कन्दाग्रजाय	नमः — स्कन्धौ	पूजयामि
१६.	हरसुताय	नमः — हस्तान्	पूजयामि
१७.	ब्रह्मचारिणे	नमः — बाहून्	पूजयामि
१८.	सुमुखाय	नमः — मुखं	पूजयामि
१९.	एकदन्ताय	नमः — दन्तौ	पूजयामि
२०.	विघ्ननेत्रे	नमः — नेत्रे	पूजयामि
२१.	शूर्पकर्णाय	नमः — कर्णौ	पूजयामि
२२.	फालचन्द्राय	नमः — फालं	पूजयामि
२३.	नागाभरणाय	नमः — नासिकां	पूजयामि
२४.	चिरन्तनाय	नमः — चुबुकं	पूजयामि
२५.	स्थूलौष्ठाय	नमः — ओष्ठौ	पूजयामि
२६.	गलन्मदाय	नमः — गण्डौ	पूजयामि
२७.	कपिलाय	नमः — कचान्	पूजयामि
२८.	शिवप्रियाय	नमः — शिरः	पूजयामि
२९.	सर्वमङ्गलासुताय	नमः — सर्वाण्यङ्गानि	पूजयामि

॥ एकविंशति-पत्र-पूजा ॥

१.	सुमुखाय	नमः — मालती	-पत्रं समर्पयामि
२.	उमापुत्राय	नमः — माची	-पत्रं समर्पयामि
३.	हेरम्बाय	नमः — बृहती	-पत्रं समर्पयामि
४.	लम्बोदराय	नमः — बिल्व	-पत्रं समर्पयामि

५.	द्विरदाननाय	नमः — दूर्वा	-पत्रं समर्पयामि
६.	धूमकेतवे	नमः — दुर्धूर	-पत्रं समर्पयामि
७.	बृहते	नमः — बदरी	-पत्रं समर्पयामि
८.	अपवर्गदाय	नमः — अपामार्ग	-पत्रं समर्पयामि
९.	द्वैमातुराय	नमः — तुलसी	-पत्रं समर्पयामि
१०.	चिरन्तनाय	नमः — चूत	-पत्रं समर्पयामि
११.	कपिलाय	नमः — करवीर	-पत्रं समर्पयामि
१२.	विष्णुस्तुताय	नमः — विष्णुक्रान्त-पत्रं	समर्पयामि
१३.	अमलाय	नमः — आमलकी	-पत्रं समर्पयामि
१४.	महते	नमः — मरुवक	-पत्रं समर्पयामि
१५.	सिन्धूराय	नमः — सिन्धूर	-पत्रं समर्पयामि
१६.	गजाननाय	नमः — जाती	-पत्रं समर्पयामि
१७.	गण्डगलन्मदाय	नमः — गण्डली	-पत्रं समर्पयामि
१८.	शङ्करीप्रियाय	नमः — शमी	-पत्रं समर्पयामि
१९.	भृङ्गराजत्कटाय	नमः — भृङ्गराज	-पत्रं समर्पयामि
२०.	अर्जुनदन्ताय	नमः — अर्जुन	-पत्रं समर्पयामि
२१.	अर्कप्रभाय	नमः — अर्क	-पत्रं समर्पयामि

॥ एकविंशति-पुष्ट-पूजा ॥

१.	पश्चास्य	-गणपतये	नमः — पुन्नाग	-पुष्टं समर्पयामि
२.	महा	-गणपतये	नमः — मन्दार	-पुष्टं समर्पयामि
३.	धीर	-गणपतये	नमः — दाढिमी	-पुष्टं समर्पयामि
४.	विष्वक्स्ने-गणपतये	नमः — वकुल		-पुष्टं समर्पयामि
५.	आमोद	-गणपतये	नमः — अमृणाल	-पुष्टं समर्पयामि

६.	प्रमथ	-गणपतये नमः — पाटली	-पुष्यं समर्पयामि
७.	रुद्र	-गणपतये नमः — द्रोण	-पुष्यं समर्पयामि
८.	विद्या	-गणपतये नमः — दुर्धूर	-पुष्यं समर्पयामि
९.	विघ्न	-गणपतये नमः — चम्पक	-पुष्यं समर्पयामि
१०.	दुरित	-गणपतये नमः — रसाल	-पुष्यं समर्पयामि
११.	कामितार्थ	-गणपतये नमः — केतकी	-पुष्यं समर्पयामि
१२.	सम्मोह	-गणपतये नमः — माधवी	-पुष्यं समर्पयामि
१३.	विष्णु	-गणपतये नमः — श्यामक	-पुष्यं समर्पयामि
१४.	ईश	-गणपतये नमः — अर्क	-पुष्यं समर्पयामि
१५.	गजास्य	-गणपतये नमः — कह्वार	-पुष्यं समर्पयामि
१६.	सर्वसिद्धि	-गणपतये नमः — सेवन्तिका	-पुष्यं समर्पयामि
१७.	वीर	-गणपतये नमः — बिल्ब	-पुष्यं समर्पयामि
१८.	कन्दर्प	-गणपतये नमः — करवीर	-पुष्यं समर्पयामि
१९.	उच्छ्वष्ट	-गणपतये नमः — कुन्द	-पुष्यं समर्पयामि
२०.	ब्रह्म	-गणपतये नमः — पारिजात	-पुष्यं समर्पयामि
२१.	ज्ञान	-गणपतये नमः — जाती	-पुष्यं समर्पयामि

॥ एकविंशति-दूर्वायुग्म-पूजा ॥

१.	गणाधिपाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
२.	पाशाङ्कुशधराय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
३.	आखुवाहनाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
४.	विनायकाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
५.	ईशपुत्राय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
६.	सर्वसिद्धि-प्रदाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।

७.	एकदन्ताय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
८.	इभवक्राय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
९.	मूषिकवाहनाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१०.	कुमारगुरवे	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
११.	कपिलवर्णाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१२.	ब्रह्मचारिणे	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१३.	मोदकहस्ताय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१४.	सुरश्रेष्ठाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१५.	गजनासिकाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१६.	कपित्थफल-प्रियाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१७.	गजमुखाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१८.	सुप्रसन्नाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
१९.	सुराग्रजाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
२०.	उमापुत्राय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।
२१.	स्कन्दप्रियाय	नमः — दूर्वायुग्मं समर्पयामि।

॥ गणपत्यष्टोत्तरशतनामावलि: ॥

गणेश्वराय नमः

गणक्रीडाय नमः

महागणपतये नमः

विश्वकर्त्रे नमः

विश्वमुखाय नमः

दुर्जयाय नमः

धूर्जयाय नमः

जयाय नमः

सुरूपाय नमः

सर्वनेत्राधिवासाय नमः

वीरासनाश्रयाय नमः

योगाधिपाय नमः

तारकस्थाय नमः	शूलिने नमः
पुरुषाय नमः	कान्तिकन्दलिताश्रयाय नमः
गजकर्णकाय नमः	अक्षमालाधराय नमः ४०
चित्राङ्गाय नमः	ज्ञानमुद्रावते नमः
श्यामदशनाय नमः	विजयावहाय नमः
भालचन्द्राय नमः	कामिनी-कामना-काम-मालिनी-
चतुर्भुजाय नमः	केलि-लालिताय नमः
शम्भुतेजसे नमः	अमोघसिद्धये नमः
यज्ञकायाय नमः	आधाराय नमः
सर्वात्मने नमः	आधाराधेयवर्जिताय नमः
सामबृंहिताय नमः	इन्दीवरदलश्यामाय नमः
कुलाचलांसाय नमः	इन्दुमण्डलनिर्मलाय नमः
व्योमनाभये नमः	कर्मसाक्षिणे नमः
कल्पद्रुमवनालयाय नमः	कर्मकर्त्रे नमः ५०
निम्ननाभये नमः	कर्माकर्मफलप्रदाय नमः
स्थूलकुक्षये नमः	कमण्डलुधराय नमः
पीनवक्षसे नमः	कल्पाय नमः
बृहद्भुजाय नमः	कपर्दिने नमः
पीनस्कन्धाय नमः	कटिसूत्रभृते नमः
कम्बुकण्ठाय नमः	कारुण्यदेहाय नमः
लम्बोष्ठाय नमः	कपिलाय नमः
लम्बनासिकाय नमः	गुह्यागमनिरूपिताय नमः
सर्वावयवसम्पूर्णाय नमः	गुहाशयाय नमः
सर्वलक्षणलक्षिताय नमः	गुहाब्धिस्थाय नमः ६०
इक्षुचापधराय नमः	घटकुम्भाय नमः

घटोदराय नमः		कीर्तिदाय नमः
पूर्णानन्दाय नमः		शोकहारिणे नमः
परानन्दाय नमः		त्रिवर्गफलदायकाय नमः
धनदाय नमः		चतुर्बाहवे नमः
धरणीधराय नमः		चतुर्दन्ताय नमः
बृहत्तमाय नमः		चतुर्थी-तिथि-सम्भवाय नमः
ब्रह्मपराय नमः		सहस्रशीर्षे पुरुषाय नमः
ब्रह्मण्याय नमः		सहस्राक्षाय नमः
ब्रह्मवित्तियाय नमः	७०	सहस्रपदे नमः
भव्याय नमः		कामरूपाय नमः
भूतालयाय नमः		कामगतये नमः
भोगदात्रे नमः		द्विरदाय नमः
महामनसे नमः		द्वीपरक्षकाय नमः
वरेण्याय नमः		क्षेत्राधिपाय नमः
वामदेवाय नमः		क्षमाभर्त्रे नमः
वन्द्याय नमः		लयस्थाय नमः
वज्रनिवारणाय नमः		लङ्घकप्रियाय नमः
विश्वकर्त्रे नमः		प्रतिवादिमुखस्तम्भाय नमः
विश्वचक्षुषे नमः	८०	दुष्टचित्तप्रसादनाय नमः
हवनाय नमः		भगवते नमः
हव्यकव्यभुजे नमः		भक्तिसुलभाय नमः
स्वतन्त्राय नमः		याज्ञिकाय नमः
सत्यसङ्कल्पाय नमः		याजकप्रियाय नमः
सौभाग्यवर्धनाय नमः		

॥इति श्री-गणेशपुराणे उपासनाखण्डे श्री-गणपत्यष्टोत्तरशतनामावलि:
सम्पूर्णा॥

दशाङ्गं गुग्गुलुं धूपं सुगन्धं च मनोहरम्।
गृहाण सर्वदेवेश उमापुत्र नमोऽस्तु ते॥

यत्पुरुषं व्यंदधुः। कृतिधा व्यक्तल्पयन्।
मुखं किमस्यु कौ बाहू। कावूरू पादावुच्येते॥
श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, धूपमाघ्रापयामि।

सर्वज्ञ सर्वलोकेश त्रैलोक्यतिमिरापह।
गृहाण मङ्गलं दीपं रुद्रप्रिय नमोऽस्तु ते॥

ब्राह्मणोऽस्य मुखंमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः।
ऊरू तदंस्यु यद्वैश्यः। पञ्चांश शूद्रो अंजायत॥

उद्दीप्यस्व जातवेदोऽपग्निर्कृतिं मम।
पशूङ्क्षु मह्यमावहु जीवनं च दिशो दिश॥
मा नो हि सीज्ञातवेदो गामश्च पुरुषं जगत्।
अविभ्रदग्न आगंहि श्रिया मा परिपातय॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।
दीपानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

ॐ भूर्भुवः सुवः। + ब्रह्मणे स्वाहा॥

नानाखाद्यमयं दिव्यं नैवेद्यं ते निवेदितम्।
मया भक्त्या शिवापुत्र गृहाण गणनायक॥

चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत।
मुखादिन्द्रश्चग्रिश्चां प्राणाद्वायुरजायत॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, ( ) निवेदयामि,
अमृतापिधानमसि। निवेदनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

एलोशीरलवङ्गादिकर्पूरपरिवासितम् ।
प्राशनार्थं कृतं तोयं गृहाण गणनायक॥

मध्ये मध्ये पानीयं समर्पयामि। उत्तरापोशनं मुखप्रक्षालनं च समर्पयामि।

मलयाचलसम्भूतं कपूरेण समन्वितम्।
करोद्वर्तनकं चारु गृह्यतां जगतः पते॥

करोद्वर्तनम् समर्पयामि।

बीजपूराम्रपनसखजूरीकदलीफलम् ।
नारिकेलफलं दिव्यं गृहाण गणनायक॥

इदं फलं मया देव स्थापितं पुरतस्तव।
तेन मे सफलावासिर्भवेजन्मनि जन्मनि॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, फलं समर्पयामि।

एकविंशतिसङ्घाकान् मोदकान् घृतपाचितान्।
नैवेद्यं सफलं दद्यान्नमस्ते विघ्ननाशिने॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, मोदकान् समर्पयामि।

पूर्णीफलं महाद्विव्यं नागवल्लया दलैर्युतम्।
कपूरैलासमायुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम्॥

नाभ्यां आसीदन्तरिक्षम्। शीर्षो द्यौः समर्वर्तता।
पञ्चां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकाः अकल्पयन्॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि।

वज्रमाणिक्यवैदूर्यमुक्ताविद्वमण्डितम् ।
पुष्परागसमायुक्तं भूषणं प्रतिगृह्यताम्॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, भूषणानि समर्पयामि।

दूर्वायुग्मं गृहीत्वा तु गन्धपुष्पाक्षतैर्युतम् ।
पूजयोत्सिद्धिविघ्नेशं प्रत्येकं पूर्वनामभिः॥

गणाधिप नमस्तेऽस्तु उमापुत्राधनाशन।
एकदन्तेभवक्रेति तथा मूषकवाहन॥

विनायकेशपुत्रेति सर्वसिद्धिप्रदायक।
कुमारगुरुवे नित्यं पूजनीयः प्रयत्नतः॥

इति दूर्वार्पणम्॥

नमो ब्रातपतये नमो गणपतये नमः प्रमथपतये नमस्ते अस्तु
लम्बोदरायैकदन्ताय विघ्नविनाशिने शिवसुताय श्रीवरदमूर्तये नमो नमः॥

विघ्नेश्वर विशालाक्ष सर्वभीष्टफलप्रद।
प्रदक्षिणं करोमि त्वां सर्वान्कामान् प्रयच्छ मे॥

चन्द्रादित्यौ च धरणी विद्युदग्निस्तथैव च।
त्वमेव सर्वतेजांसि आर्तिकं प्रतिगृह्यताम्॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसुस्तु पारे।
सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, समस्त-अपराध-क्षमापनार्थं कर्पूरनीराजनं
दर्शयामि।

कर्पूरनीरजनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।
रक्षां धारयामि। पुष्पैः पूजयामि।

धाता पुरस्ताद्यमुदाजुहार। शक्तः प्रविद्वान् प्रदिशश्चतस्मः।
तमेवं विद्वानुमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अर्यनाय विद्यते॥

योऽपां पुष्पं वेद। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति।
चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति।
य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। अयतनवान् भवति।

ओं तद्बृह्मा। ओं तद्ब्रायुः। ओं तदात्मा।
ओं तथस्त्वम्। ओं तथर्वम्। ओं तत्पुरोर्नमः॥

अन्तश्चरति भूतेषु गुहायां विश्वमूर्तिषु।
त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वमिन्द्रस्त्वः
रुद्रस्त्वं विष्णुस्त्वं ब्रह्म त्वं प्रजापतिः।
त्वं तदापां आपो ज्योतीं रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥

यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः।
तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वरः॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, वेदोक्तमन्तपुष्पाङ्गलिं समर्पयामि।

नमस्ते विघ्नसंहते नमस्ते ईमितप्रद।
नमस्ते देवदेवेश नमस्ते गणनायक॥

विनायकेशपुत्रस्त्वं गजराज सुरोत्तम।
देहि मे सकलान् कामान् वन्दे सिद्धिविनायक॥

सप्तास्याऽसन् परिधयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः।
देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अब्धेन् पुरुषं पुशुम्॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, नमस्कारान् समर्पयामि।

युज्जेनं युज्जमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्।
ते हु नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः॥
श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, छत्रचामर-नृत्त-गीत-वाद्यादि
समस्तराजोपचारान् समर्पयामि।

यन्मयाऽचरितं देव ब्रतमेतत् सुदुर्लभम्।
गणेश त्वं प्रसन्नः सन् सफलं कुरु सर्वदा॥

विनायक गणेशान सर्वदेवनमस्कृता।
पार्वतीप्रिय विघ्नेश मम विघ्नान्त्रिवारय॥
नमो नमो गणेशाय नमस्ते विश्वरूपिणे।
निर्विघ्नं कुरु मे कामं नमामि त्वां गजानन॥

अगजाननपद्मार्कं गजाननमहर्निशम्।
अनेकदं तं भक्तानाम् एकदन्तमुपास्महे॥

विनायक वरं देहि महात्मन् मोदकप्रिय।
अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

प्रार्थनाः समर्पयामि।

॥ अर्ध्यम् ॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-सिद्धिविनायक-प्रीत्यर्थ
श्री-सिद्धिविनायक-पूजान्ते क्षीरार्घ्यप्रदानं करिष्ये॥

(हस्ते साक्षतपुष्पं क्षीरं गृहीत्वा)

अर्घ्यं गृहाण हेरम्ब वरप्रद विनायक।
गन्धपुष्पाक्षतैर्युक्तं भक्त्या दत्तं मया प्रभो॥१॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, इदमर्घ्यम् इदमर्घ्यम् इदमर्घ्यम्।

नमस्ते भिन्नदन्ताय नमस्ते हरसूनवे।
इदमर्घ्यं प्रदास्यामि गृहाण गणनायक॥२॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, इदमर्घ्यम् इदमर्घ्यम् इदमर्घ्यम्।
नमस्तुभ्यं गणेशाय नमस्ते विघ्ननायक।
पुनरर्घ्यं प्रदास्यामि गृहाण गणनायक॥३॥

श्री-सिद्धिविनायकाय नमः, इदमर्घ्यम् इदमर्घ्यम् इदमर्घ्यम्।

॥उपायन-दानम्॥

आचार्य पूजा

अद्यपूर्वोक्त-एवज्ञुण-विशेषण-विशिष्टायामस्यां चतुर्थ्या शुभतिथौ
श्री-सिद्धिविनायक-पूजा-फलसिद्ध्यर्थं ब्राह्मणपूजाम् उपायन-दानं च
करिष्ये॥ श्री-महागणपति-स्वरूपस्य ब्राह्मणस्य इदमासनम्।

गन्धादि-सकलाराधनैः स्वर्चितम्॥

[अथैकविंशतिं गृह्य मोदकान् घृतपाचितान्।
स्थापयित्वा गणाध्यक्षसमीपे कुरुनन्दन॥

दश विप्राय दातव्याः स्थापयेद् दश आत्मनि।
एकं गणाधिपे दद्यात् सघृतं मोदकं शुभम्]॥

वायनमत्रः

दशानां मोदकानां च फलदक्षिणया युतम्।
विप्राय फलसिद्ध्यर्थं वायनं प्रददाम्यहम्॥

प्रतिमा-दान-मत्रः

विनायकस्य प्रतिमां वस्त्रयुग्मेन वेष्टिताम्।
तुभ्यं सम्प्रददे विप्र प्रीयतां में गजाननः॥

गणेशः प्रतिगृह्णाति गणेशो वै ददाति च।
गणेशस्तारकोभाभ्यां गणेशाय नमो नमः॥

हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः।
 अनन्तपुण्यफलदम् अतः शान्तिं प्रयच्छ मे॥

श्री-विनायक-चतुर्थी-पुण्यकाले अस्मिन् मया
 क्रियमाण-श्री-सिद्धिविनायक-पूजायां यद्देयमुपायनदानं तत्पत्याम्नायार्थं
 हिरण्यं श्री-सिद्धिविनायक-प्रीतिं कामयमानः मनसोद्दिष्टाय ब्राह्मणाय
 सम्प्रददे नमः न मम।

अनया पूजया श्री-सिद्धिविनायकः प्रीयताम्।

॥ प्रार्थना ॥

॥ महागणेशपञ्चरत्नम् ॥

मुदाकरात्तमोदकं सदाविमुक्तिसाधकं
 कलाधरावतंसंकं विलासिलोकरक्षकम्।
 अनायकैकनायकं विनाशितेभदैत्यकं
 नताशुभाशुनाशकं नमामि तं विनायकम्॥१॥

नतेतरातिभीकरं नवोदितार्कभास्वरं
 नमत्सुरारिनिर्जरं नताधिकापदुद्धरम्।
 सुरेश्वरं निधीश्वरं गजेश्वरं गणेश्वरं
 महेश्वरं तमाश्रये परात्परं निरन्तरम्॥२॥

समस्तलोकक्षङ्करं निरस्तदैत्यकुञ्जरं
 दरेतरोदरं वरं वरेभवक्रमक्षरम्।
 कृपाकरं क्षमाकरं मुदाकरं यशस्करं
 मनस्करं नमस्कृतां नमस्करोमि भास्वरम्॥३॥

अकिञ्चनार्तिमार्जनं चिरन्तनोक्तिभाजनं
 पुरारिपूर्वनन्दनं सुरारिगर्वचर्वणम्।
 प्रपञ्चनाशभीषणं धनञ्जयादिभूषणं
 कपोलदानवारणं भजे पुराणवारणम्॥४॥

नितान्तकान्तदन्तकान्तिमन्तकान्तकात्मजम्
 अचिन्त्यरूपमन्तहीनमन्तरायकृत्तनम् ।
 हृदन्तरे निरन्तरं वसन्तमेव योगिनां
 तमेकदन्तमेव तं विचिन्तयामि सन्ततम्॥५॥

महागणेशपञ्चरत्नमादरेण योऽन्वहं
 प्रजल्पति प्रभातके हृदि स्मरन् गणेश्वरम्।
 अरोगतामदोषतां सुसाहितीं सुपुत्रतां
 समाहितायुरष्टभूतिमध्यैपति सोऽचिरात्॥

॥इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्री-गोविन्द-भगवत्पूज्य-पाद-
 शिष्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ श्री-महागणेशपञ्चरत्नं सम्पूर्णम्॥

॥ गणेशभुजङ्गम् ॥

रणत् क्षुद्रघणटानिनादाभिरामं
 चलत् ताण्डवोदण्डवत्पद्मतालम्।
 लसत् तुन्दिलाङ्गोपरिव्यालहारं
 गणाधीशमीशानसूनुं तमीडे॥१॥

ध्वनिध्वंसवीणालयोलासिवक्रं
 स्फुरच्छुण्डदण्डोलसदबीजपूरम्।
 गलद्वर्पसौगन्ध्यलोलालिमालं
 गणाधीशमीशानसूनुं तमीडे॥२॥

प्रकाशञ्जपारक्तरन्तप्रसून-
 प्रवालप्रभातारुणज्योतिरेकम्।
 प्रलम्बोदरं वक्रतुण्डैकदन्तं
 गणाधीशमीशानसूनुं तमीडे॥३॥

विचित्रस्फुरद्रलमालाकिरीटं
 किरीटोल्लसच्चन्द्ररेखाविभूषम्।
 विभूषैकभूषं भवध्वंसहेतुं
 गणाधीशमीशानसूनुं तमीडे॥४॥

उदश्चद्गुजावलरीदश्यमूलोच्-
 चलद्-भूलता-विभ्रमभ्राजदक्षम्।
 मरुत् सुन्दरीचामरैः सेव्यमानं
 गणाधीशमीशानसूनुं तमीडे॥५॥

स्फुरन्त्रिष्टुरालोलपिङ्गाक्षितारं
 कृपाकोमलोदारलीलावतारम्।
 कलाबिन्दुगं गीयते योगिवर्यैर्-
 गणाधीशमीशानसूनुं तमीडे॥६॥

यमेकाक्षरं निर्मलं निर्विकल्पं
 गुणातीतमानन्दमाकारशून्यम्।
 परं पारमोङ्गारमाम्नायगर्भं
 वदन्ति प्रगल्भं पुराणं तमीडे॥७॥

चिदानन्दसान्द्राय शान्ताय तुभ्यं
 नमो विश्वर्त्रे च हर्त्रे च तुभ्यम्।
 नमोऽनन्तलीलाय कैवल्यभासे
 नमो विश्वबीजं प्रसीदेशसूनो॥८॥

इमं सुस्तवं प्रातरुत्थाय भक्त्या
पठेद्यस्तु मर्त्यो लभेत्सर्वकामान्।
गणेशप्रसादेन सिद्धन्ति वाचो
गणेशे विभौ दुर्लभं किं प्रसन्ने॥१॥

॥इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्री-गोविन्द-भगवत्पूज्य-पाद-
शिष्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ श्री-गणेशभुजङ्गं सम्पूर्णम्॥

॥ वक्रतुण्डमहागणपतिसहस्रनामस्तोत्रम् ॥

मुनिरुवाच

कथं नामां सहस्रं तं गणेश उपदिष्टवान्।
शिवदं तन्माचक्षव लोकानुग्रहतत्पर॥१॥

ब्रह्मोवाच

देवः पूर्वं पुरारातिः पुरत्रयज्योद्यमे।
अनर्चनाद्विषेशस्य जातो विघ्नाकुलः किल॥२॥

मनसा स विनिर्धार्य ददृशे विघ्नकारणम्।
महागणपतिं भक्त्या समभ्यर्थ्य यथाविधि॥३॥

विघ्नप्रशमनोपायमपृच्छदपरिश्रमम् ।
सन्तुष्टः पूजया शम्भोर्महागणपतिः स्वयम्॥४॥

सर्वविघ्नप्रशमनं सर्वकामफलप्रदम्।
ततस्तस्मै स्वयं नामां सहस्रमिदमब्रवीत्॥५॥

अस्य श्रीवक्रतुण्डमहागणपतिसहस्रनामस्तोत्रमन्त्रस्य
महागणपतिर्त्रैषिः। अनुष्टुप् छन्दः। महागणपतिर्देवता।
गं बीजम्। हुं शक्तिः। स्वाहा कीलकम्।
चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः।

॥ करन्यासः ॥

गणेश्वरो गणकीड इत्यङ्गुष्ठाभ्यां नमः।
 कुमारगुरुरीशान इति तर्जनीभ्यां नमः।
 ब्रह्माण्डकुम्भश्चिद्योमेति मध्यमाभ्यां नमः।
 रक्तो रक्ताम्बरधर इत्यनामिकाभ्यां नमः।
 सर्वसद्गुरुसंसेव्य इति कनिष्ठिकाभ्यां नमः।
 लुप्तविघ्नः स्वभक्तानामिति करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥ हृदयादिन्यासः ॥

छन्दश्छन्दोद्भव इति हृदयाय नमः।
 निष्कलो निर्मल इति शिरसे स्वाहा।
 सृष्टिस्थितिलयकीड इति शिखायै वषट्।
 ज्ञानं विज्ञानमानन्द इति कवचाय हुम्।
 अष्टाङ्ग्योगफलभृदिति नेत्रत्रयाय वौषट्।
 अनन्तशक्तिसहित इत्यस्त्राय फट्।
 भूर्भुवः स्वरोम् इति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

गजवदनमचिन्त्यं तीक्ष्णदंष्ट्रं त्रिनेत्रं
 बृहदुदरमशेषं भूतिराजं पुराणम्।
 अमरवरसुपूज्यं रक्तवर्णं सुरेशं
 पशुपतिसुतमीशं विघ्नराजं नमामि॥

खर्वं स्थूलतनुं गजेन्द्रवदनं लम्बोदरं सुन्दरं
 प्रस्यन्दन्मदगन्धलुब्धमधुपव्यालोलगण्डस्थलम्।
 दन्ताधातविदारितारिरुधिरैः सिन्दूरशोभाकरं
 वन्दे शैलसुतासुतं गणपतिं सिद्धिप्रदं कामदम्॥

सकलविघ्नविनाशनद्वारा श्रीमहागणपतिप्रसादसिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः।

॥स्तोत्रम्॥

श्रीगणपतिरुवाच

ॐ गणेश्वरो गणक्रीडो गणनाथो गणाधिपः।
 एकदन्तो वक्रतुण्डो गजवक्रो महोदरः॥१॥

लम्बोदरो धूम्रवर्णो विकटो विघ्ननाशनः।
 सुमुखो दुर्मुखो बुद्धो विघ्नराजो गजाननः॥२॥

भीमः प्रमोद आमोदः सुरानन्दो मदोत्कटः।
 हेरम्बः शम्बरः शम्भुर्लम्बकर्णो महाबलः॥३॥

नन्दनो लम्पटो भीमो मेघनादो गणञ्जयः।
 विनायको विरूपाक्षो वीरः शूरवरप्रदः॥४॥

महागणपतिर्बुद्धिप्रियः क्षिप्रप्रसादनः।
 रुद्रप्रियो गणाध्यक्ष उमापुत्रोऽघनाशनः॥५॥

कुमारगुरुरीशानपुत्रो मूषकवाहनः।
 सिद्धिप्रियः सिद्धिपतिः सिद्धः सिद्धिविनायकः॥६॥

अविघ्रस्तुम्बुरुः सिंहवाहनो मोहिनीप्रियः।
 कटङ्कटो राजपुत्रः शाकलः सम्मितोऽमितः॥७॥

कूष्माण्डसामसभूतिर्दुर्जयो धूर्जयो जयः।
 भूपतिर्भुवनपतिर्भूतानां पतिरव्ययः॥८॥

विश्वकर्ता विश्वमुखो विश्वरूपो निधिर्गुणः।
 कविः कवीनामृपभो ब्रह्मण्यो ब्रह्मवित्रियः॥९॥

उद्येष्ठराजो निधिपतिर्निधिप्रियपतिप्रियः।
 हिरण्मयपुरान्तःस्थः सूर्यमण्डलमध्यगः॥१०॥

कराहतिष्वस्तसिन्धुसलिलः पूषदन्तभित्।
 उमाङ्ककेलिकुतुकी मुक्तिदः कुलपावनः॥११॥

किरीटी कुण्डली हारी वनमाली मनोमयः।
 वैमुख्यहतदैत्यश्रीः पादाहतिजितक्षितिः॥१२॥

सद्योजातः स्वर्णमुञ्जमेखली दुर्नीमित्तहृत्।
 दुःस्वप्रहृत्प्रसहनो गुणी नादप्रतिष्ठितः॥१३॥

सुरूपः सर्वनेत्राधिवासो वीरासनाश्रयः।
 पीताम्बरः खण्डरदः खण्डवैशाखसंस्थितः॥१४॥

चित्राङ्कः श्यामदशनो भालचन्द्रो हविर्भुजः।
 योगाधिपस्तारकस्थः पुरुषो गजकर्णकः॥१५॥

गणाधिराजो विजयः स्थिरो गजपतिर्धर्जी।
 देवदेवः स्मरः प्राणदीपको वायुकीलकः॥१६॥

विपश्चिद्वरदो नादो नादभिन्नमहाचलः।
 वराहरदनो मृत्युञ्जयो व्याघ्राजिनाम्बरः॥१७॥

इच्छाशक्तिभवो देवत्राता दैत्यविमर्दनः।
 शम्भुवक्रोद्धवः शम्भुकोपहा शम्भुहास्यभूः॥१८॥

शम्भुतेजाः शिवाशोकहारी गौरीसुखावहः।
 उमाङ्गमलजो गौरीतेजोभूः स्वर्घुनीभवः॥१९॥

यज्ञकायो महानादो गिरिवर्षा शुभाननः।
 सर्वात्मा सर्वदेवात्मा ब्रह्ममूर्धा ककुष्ठ्रुतिः॥२०॥

ब्रह्माण्डकुम्भश्चिद्योमभालःसत्यशिरोरुहः।
 जगञ्जन्मलयोन्मेषनिमेषोऽग्न्यर्कसोमदक्॥२१॥

गिरीन्द्रैकरदो धर्माधर्मोष्टः सामबृहितः।
 ग्रहक्षदशनो वाणीजिह्वो वासवनासिकः॥२२॥

भ्रूमध्यसंस्थितकरो ब्रह्मविद्यामदोदकः।
 कुलाचलांसः सोमार्कघण्टो रुद्रशिरोधरः॥२३॥

नदीनदभुजः सर्पाङ्गुलीकस्तारकानखः।
 व्योमनाभिः श्रीहृदयो मेरुपृष्ठोऽर्णवोदरः॥२४॥

कुक्षिस्थयक्षगन्धर्वरक्षःकिन्नरमानुषः ।
 पृथ्वीकटिः सृष्टिलिङ्गः शैलोरुद्दस्तजानुकः॥२५॥

पातालजङ्घो मुनिपात्कालाङ्गुष्ठस्त्रीतनुः।
 ज्योतिर्मण्डललाङ्गूलो हृदयालाननिश्चलः॥२६॥

हृत्पद्मकर्णिकाशाली वियत्केलिसरोवरः।
 सद्गुक्तध्याननिगडः पूजावारिनिवारितः॥२७॥

प्रतापी काश्यपो मन्ता गणको विष्टपी बर्ली।
 यशस्वी धार्मिको जेता प्रथमः प्रमथेश्वरः॥२८॥

चिन्तामणिर्दीपपतिः कल्पद्रुमवनालयः।
रब्रमण्डपमध्यस्थो रब्रसिंहासनाश्रयः॥२९॥

तीव्राशिरोद्धृतपदो ज्वालिनीमौलिलालितः।
नन्दानन्दितपीठश्रीर्भोगदो भूषितासनः॥३०॥

सकामदायिनीपीठः स्फुरदुग्रासनाश्रयः।
तेजोवतीशिरोरब्रं सत्यानित्यावतंसितः॥३१॥

सविघ्ननाशिनीपीठः सर्वशत्त्यम्बुजालयः।
लिपिपद्मासनाधारो वह्निधामत्रयालयः॥३२॥

उन्नतप्रपदो गूढगुल्फः संवृतपार्षिकः।
पीनजङ्घः क्षिष्टजानुः स्थूलोरुः प्रोत्रमत्कटिः॥३३॥

निम्ननाभिः स्थूलकुक्षिः पीनवक्षा बृहद्भूजः।
पीनस्कन्धः कम्बुकण्ठो लम्बोष्ठो लम्बनासिकः॥३४॥

भग्नवामरदस्तुङ्गसव्यदन्तो महाहनुः।
हस्वनेत्रत्रयः शूर्पकर्णो निबिडमस्तकः॥३५॥

स्तबकाकारकुम्भाग्रो रब्रमौलिर्निरङ्कुशः।
सर्पहारकटीसूत्रः सर्पयज्ञोपवीतवान्॥३६॥

सर्पकोटीरकटकः सर्पग्रैवेयकाङ्गदः।
सर्पकक्षोदराबन्धः सर्पराजोत्तरच्छदः॥३७॥

रक्तो रक्ताम्बरधरो रक्तमालाविभूषणः।
रक्तेक्षणो रक्तकरो रक्तताल्वोष्ठपल्लवः॥३८॥

श्वेतः श्वेताम्बरधरः श्वेतमालाविभूषणः।
श्वेतातपत्ररुचिरः श्वेतचामरवीजितः॥३९॥

सर्वावयवसम्पूर्णः सर्वलक्षणलक्षितः।
सर्वाभरणशोभाद्यः सर्वशोभासमन्वितः॥४०॥

सर्वमङ्गलमाङ्गल्यः सर्वकारणकारणम्।
सर्वदेववरः शार्ङ्गी बीजपूरी गदाधरः॥४१॥

इक्षुचापधरः शूली चक्रपाणिः सरोजभृत्।
पाशी धृतोत्पलः शालिमङ्गरीभृत्स्वदन्तभृत्॥४२॥

कल्पवल्लीधरो विश्वाभयदैककरो वशी।
अक्षमालाधरो ज्ञानमुद्रावान् मुद्रारायुधः॥४३॥

पूर्णपात्री कम्बुधरो विघृताङ्गुशमूलकः।
करस्थाम्रफलशूतकलिकाभृत्कुठारवान्॥४४॥

पुष्करस्थस्वर्णघटीपूर्णरत्नाभिवर्षकः ।
भारतीसुन्दरीनाथो विनायकरतिप्रियः॥४५॥

महालक्ष्मीप्रियतमः सिद्धलक्ष्मीमनोरमः।
रमारमेशपूर्वाङ्गो दक्षिणोमामहेश्वरः॥४६॥

महीवराहवामाङ्गो रतिकन्दर्पपश्चिमः।
आमोदमोदजननः सम्प्रमोदप्रमोदनः॥४७॥

संवर्धितमहावृद्धिरैद्धिसिद्धिप्रवर्धनः ।
दन्तसौमुख्यसुमुखः कान्तिकन्दलिताश्रयः॥४८॥

मदनावत्याश्रिताङ्गिः कृतवैमुख्यदुर्मुखः।
विघ्नसम्पलवः पद्मः सर्वोन्नतमदद्रवः॥४९॥

विघ्नकृत्रिम्बचरणो द्राविणीशक्तिसत्कृतः।
तीव्राप्रसन्ननयनो ज्वालिनीपालितैकदृक्॥५०॥

मोहिनीमोहनो भोगदायिनीकान्तिमण्डनः।
कामिनीकान्तवक्त्रश्रीरथिष्ठितवसुन्धरः ॥५१॥

वसुधारामदोन्नादो महाशङ्कनिधिप्रियः।
नमद्वसुमतीमाली महापद्मनिधिः प्रभुः॥५२॥

सर्वसद्गुरुसंसेव्यः शोचिष्केशहृदाश्रयः।
ईशानमूर्धा देवेन्द्रशिखः पवननन्दनः॥५३॥

प्रत्युग्रनयनो दिव्यो दिव्यास्त्रशतपर्वधृक्।
ऐरावतादिसर्वाशावारणे वारणप्रियः॥५४॥

वज्राद्यस्त्रपरीवारो गणचण्डसमाश्रयः।
जयाजयपरिकरो विजयाविजयावहः॥५५॥

अजयार्चितपादाङ्गो नित्यानन्दवनस्थितः।
विलासिनीकृतोल्लासः शौण्डी सौन्दर्यमण्डितः॥५६॥

अनन्तानन्तसुखदः सुमङ्गलसुमङ्गलः।
ज्ञानाश्रयः क्रियाधार इच्छाशक्तिनिषेवितः॥५७॥

सुभगासंश्रितपदो ललिताललिताश्रयः।
कामिनीपालनः कामकामिनीकेलिलालितः॥५८॥

सरस्वत्याश्रयो गौरीनन्दनः श्रीनिकेतनः।
गुरुगुप्तपदो वाचासिद्धो वागीश्वरीपतिः॥५९॥

नलिनीकामुको वामारामो ज्येष्ठामनोरमः।
रौद्रीमुद्रितपादाङ्गो हुम्बीजस्तुङ्गशक्तिकः॥६०॥

विश्वादिजननत्राणः स्वाहाशक्तिः सकीलकः।
अमृताब्धिकृतावासो मदधूर्णितलोचनः॥६१॥

उच्छिष्टोच्छिष्टगणको गणेशो गणनायकः।
सार्वकालिकसंसिद्धिर्नित्यसेव्यो दिगम्बरः॥६२॥

अनपायोऽनन्तदृष्टिरप्रमेयोऽजरामरः ।
अनाविलोऽप्रतिहतिरच्युतोऽमृतमक्षरः॥६३॥

अप्रतकर्योऽक्षयोऽजय्योऽनाधारोऽनामयोऽमलः।
अमेयसिद्धिरद्वैतमघोरोऽग्निसमाननः ॥६४॥

अनाकारोऽब्धिभूम्यग्निबलघोऽव्यक्तलक्षणः।
आधारपीठमाधार आधाराधेयवर्जितः॥६५॥

आखुकेतन आशापूरक आखुमहारथः।
इक्षुसागरमध्यस्थ इक्षुभक्षणलालसः॥६६॥

इक्षुचापातिरेकश्रीरिक्षुचापनिषेवितः ।
इन्द्रगोपसमानश्रीरिन्द्रनीलसमद्युतिः॥६७॥

इन्दीवरदलश्याम इन्दुमण्डलमण्डितः।
इध्मप्रिय इडाभाग इडावानिन्दिराप्रियः॥६८॥

इक्ष्वाकुविघ्नविघ्वंसी इतिकर्तव्यतेप्सितः।
ईशानमौलिरीशान ईशानप्रिय ईतिहा॥६९॥

ईषणात्रयकल्पान्त ईहामात्रविवर्जितः।
उपेन्द्र उद्गमौलिरुद्गुनाथकरप्रियः॥७०॥

उन्नतानन उत्तुङ्ग उदारस्त्रिदशाग्रणीः।
ऊर्जस्वानूष्मलमद ऊहापोहदुरासदः॥७१॥

ऋग्यजुः सामनयन ऋद्धिसिद्धिसमर्पकः।
ऋजुचित्तैकसुलभो ऋणत्रयविमोचनः॥७२॥

लुपविघ्नः स्वभक्तानां लुपशक्तिः सुरद्विषाम्।
लुपश्रीर्विमुखार्चानां लूताविस्फोटनाशनः॥७३॥

एकारपीठमध्यस्थ एकपादकृतासनः।
एजिताखिलदैत्यश्रीरेधिताखिलसंश्रयः॥७४॥

ऐश्वर्यनिधिरैश्वर्यमैहिकामुष्मिकप्रदः।
ऐरम्मदसमोन्मेष ऐरावतसमाननः॥७५॥

ओङ्कारवाच्य ओङ्कार ओजस्वानोषधीपतिः।
औदार्यनिधिरौद्धत्यधैर्य औन्नत्यनिःसमः॥७६॥

अङ्कुशः सुरनागानामङ्कुशाकारसंस्थितः।
अः समस्तविसर्गान्तपदेषु परिकीर्तितः॥७७॥

कमण्डलुधरः कल्पः कपर्दी कल्भाननः।
कर्मसाक्षी कर्मकर्ता कर्माकर्मफलप्रदः॥७८॥

कदम्बगोलकाकारः कूष्माण्डगणनायकः।
कारुण्यदेहः कपिलः कथकः कटिसूत्रभृत्॥७९॥

खर्वः खड्गप्रियः खडः खान्तान्तःस्थः खनिर्मलः।
खल्वाटशृङ्गनिलयः खद्वाङ्गी खन्दुरासदः॥८०॥

गुणाढ्यो गहनो गद्यो गद्यपद्यसुधार्णवः।
गद्यगानप्रियो गर्जो गीतगीर्वाणपूर्वजः॥८१॥

गुह्याचाररतो गुह्यो गुह्यागमनिरूपितः।
गुहाशयो गुडाब्धिस्थो गुरुगम्यो गुरुर्गुरुः॥८२॥

घण्टाघर्घरिकामाली घटकुम्भो घटोदरः।
डंकारवाच्यो डाकारो डंकाराकारशुण्डभृत्॥८३॥

चण्डश्वप्णेश्वरश्वप्णी चण्डेशाश्वप्णविक्रमः।
चराचरपिता चिन्तामणिश्वर्वणलालसः॥८४॥

छन्दश्छन्दोद्भवश्छन्दो दुर्लक्ष्यश्छन्दविग्रहः।
जगद्योनिर्जगत्साक्षी जगदीशो जगन्मयः॥८५॥

जप्यो जपपरो जाप्यो जिह्वासिंहासनप्रभुः।
स्ववद्वप्णोलसद्वानद्वाङ्कारिभ्रमराकुलः ॥८६॥

टङ्कारस्फारसंरावष्टङ्कारमणिनूपुरः ।
ठद्वयीपलवान्तस्थसर्वमत्रेषु सिद्धिदः॥८७॥

डिण्डिमुण्डो डाकिनीशो डामरो डिण्डिमप्रियः।
ढक्कानिनादमुदितो ढौङ्को ढुण्डिविनायकः॥८८॥

तत्त्वानां प्रकृतिस्तत्त्वं तत्त्वम्पदनिरूपितः।

तारकान्तरसंस्थानस्तारकस्तारकान्तकः ॥८९॥

स्थाणुः स्थाणुप्रियः स्थाता स्थावरं जङ्घमं जगत्।
दक्षयज्ञप्रमथनो दाता दानं दमो दया ॥९०॥

दयावान्दिव्यविभवो दण्डभृद्धण्डनायकः।
दन्तप्रभिन्नाभ्रमालो दैत्यवारणदारणः ॥९१॥

दंष्ट्रालग्नद्वीपघटो देवार्थनृगजाकृतिः।
धनं धनपतेर्बन्धुर्धनदो धरणीधरः ॥९२॥

ध्यानैकप्रकटो ध्येयो ध्यानं ध्यानपरायणः।
ध्वनिप्रकृतिचीत्कारो ब्रह्माण्डावलिमेखलः ॥९३॥

नन्द्यो नन्दिप्रियो नादो नादमध्यप्रतिष्ठितः।
निष्कलो निर्मलो नित्यो नित्यानित्यो निरामयः ॥९४॥

परं व्योम परं धाम परमात्मा परं पदम्।
परात्परः पशुपतिः पशुपाशविमोचनः।
पूर्णानन्दः परानन्दः पुराणपुरुषोत्तमः ॥९५॥

पद्मप्रसन्नवदनः प्रणताज्ञाननाशनः।
प्रमाणप्रत्ययातीतः प्रणतार्तिनिवारणः ॥९६॥

फणिहस्तः फणिपतिः फूल्कारः फणितप्रियः।
बाणार्चिताद्वियुगलो बालकेलिकुतूहली।
ब्रह्म ब्रह्मार्चितपदो ब्रह्मचारी बृहस्पतिः ॥९७॥

बृहत्तमो ब्रह्मपरो ब्रह्मण्यो ब्रह्मवित्रियः।
बृहन्नादाग्न्यचीत्कारो ब्रह्माण्डावलिमेखलः ॥९८॥

भ्रूक्षेपदत्तलक्ष्मीको भर्गो भद्रो भयापहः।
भगवान् भक्तिसुलभो भूतिदो भूतिभूषणः ॥९९॥

भव्यो भूतालयो भोगदाता भ्रूमध्यगोचरः।
मन्त्रो मन्त्रपतिर्मन्त्री मदमत्तो मनोरमः॥१००॥

मेखलाहीश्वरो मन्दगतिर्मन्दनिभेक्षणः।
महाबलो महावीर्यो महाप्राणो महामनाः॥१०१॥

यज्ञो यज्ञपतिर्यज्ञगोप्ता यज्ञफलप्रदः।
यशस्करो योगगम्यो याज्ञिको याजकप्रियः॥१०२॥

रसो रसप्रियो रस्यो रञ्जको रावणार्चितः।
राज्यरक्षाकरो रत्नगर्भो राज्यसुखप्रदः॥१०३॥

लक्षो लक्षपतिर्लक्ष्यो लयस्थो लड्डुकप्रियः।
लासप्रियो लास्यपरो लाभकृलोकविश्रुतः॥१०४॥

वरेण्यो वह्निवदनो वन्द्यो वेदान्तगोचरः।
विकर्ता विश्वतश्शक्षुर्विधाता विश्वतोमुखः॥१०५॥

वामदेवो विश्वनेता वज्रिवज्रनिवारणः।
विवस्वद्वन्धनो विश्वाधारो विश्वेश्वरो विभुः॥१०६॥

शब्दब्रह्म शमप्राप्यः शम्भुशक्तिगणेश्वरः।
शास्ता शिखाग्रनिलयः शरण्यः शम्बरेश्वरः॥१०७॥

षड्गुरुकुसुमस्त्रग्वी षडाधारः षडक्षरः।
संसारवैद्यः सर्वज्ञः सर्वभेषजभेषजम्॥१०८॥

सुष्टिस्थितिलयक्रीडः सुरकुञ्जरभेदकः।
सिन्दूरितमहाकुम्भः सदसद्भक्तिदायकः॥१०९॥

साक्षी समुद्रमथनः स्वयंवैद्यः स्वदक्षिणः।
स्वतन्त्रः सत्यसङ्कल्पः सामगानरतः सुखी॥११०॥

हंसो हस्तिपिशाचीशो हवनं हव्यकव्यभुक्।
हव्यं हुतप्रियो हृष्टो हृलेखामन्त्रमध्यगः॥१११॥

क्षेत्राधिपः क्षमाभर्ता क्षमाक्षमपरायणः।
क्षिप्रक्षेमकरः क्षेमानन्दः क्षोणीसुरद्रुमः॥११२॥

धर्मप्रदोऽर्थदः कामदाता सौभाग्यवर्धनः।
विद्याप्रदो विभवदो भुक्तिमुक्तिफलप्रदः॥११३॥

आभिरूप्यकरो वीरश्रीप्रदो विजयप्रदः।
सर्ववश्यकरो गर्भदोषहा पुत्रपौत्रदः॥११४॥

मेघादः कीर्तिदः शोकहारी दौर्भाग्यनाशनः।
प्रतिवादिमुखस्तम्भो रुषचित्तप्रसादनः॥११५॥

पराभिचारशमनो दुःखहा बन्धमोक्षदः।
लवस्तुटिः कला काष्ठा निमेषस्तत्परक्षणः॥११६॥

घटी मुहूर्तः प्रहरो दिवा नक्तमहर्निशम्।
पक्षो मासत्वयनाब्दयुगं कल्पो महालयः॥११७॥

राशिस्तारा तिथिर्योगो वारः करणमंशकम्।
लग्नं होरा कालचक्रं मेरुः सप्तर्षयो ध्रुवः॥११८॥

राहुर्मन्दः कविर्जीवो बुधो भौमः शशी रविः।
कालः सृष्टिः स्थितिर्विश्वं स्थावरं जड्मं जगत्॥११९॥

भूरापोऽग्निर्मरुद्योमाहङ्कृतिः प्रकृतिः पुमान्।
ब्रह्मा विष्णुः शिवो रुद्र ईशः शक्तिः सदाशिवः॥१२०॥

त्रिदशाः पितरः सिद्धा यक्षा रक्षांसि किन्नराः।
सिद्धविद्याधरा भूता मनुष्याः पशवः खगाः॥१२१॥

समुद्राः सरितः शैला भूतं भव्यं भवोद्भवः।
साङ्घं पातञ्जलं योगं पुराणानि श्रुतिः स्मृतिः॥१२२॥

वेदाङ्गानि सदाचारो मीमांसा न्यायविस्तरः।
आयुर्वेदो धनुर्वेदो गान्धर्वं काव्यनाटकम्॥१२३॥

वैखानसं भागवतं मानुषं पाञ्चरात्रकम्।
शैवं पाशुपतं कालामुखं भैरवशासनम्॥१२४॥

शाकं वैनायकं सौरं जैनमार्हतसंहिता।
सदसद्वक्तमव्यक्तं सचेतनमचेतनम्॥१२५॥

बन्धो मोक्षः सुखं भोगो योगः सत्यमणुर्महान्।
स्वस्ति हुम्फट स्वधा स्वाहा श्रौषट् वौषट् वषण्णमः॥१२६॥

ज्ञानं विज्ञानमानन्दो बोधः संवित्समोऽसमः।
एक एकाक्षराधार एकाक्षरपरायणः॥१२७॥

एकाग्रधीरेकवीर एकोऽनेकस्वरूपधृक्।
द्विरूपो द्विभुजो द्व्यक्षो द्विरदो द्वीपरक्षकः॥१२८॥

द्वैमातुरो द्विवदनो द्वन्द्वहीनो द्वयातिगः।
त्रिधामा त्रिकरस्तेता त्रिवर्गफलदायकः॥१२९॥

त्रिगुणात्मा त्रिलोकादिस्त्रिशक्तीशस्त्रिलोचनः।
चतुर्विधवचोवृत्तिपरिवृत्तिप्रवर्तकः॥१३०॥

चतुर्बाहुश्चतुर्दन्तश्चतुरात्मा चतुर्भुजः।
चतुर्विधोपायमयश्चतुर्वर्णाश्रमाश्रयः॥१३१॥

चतुर्थीपूजनप्रीतश्चतुर्थीतिथिसम्भवः।
पश्चाक्षरात्मा पश्चात्मा पश्चास्यः पश्चकृत्तमः॥१३२॥

पश्चाधारः पश्चवर्णः पश्चाक्षरपरायणः।
पश्चतालः पश्चकरः पश्चप्रणवमातृकः॥१३३॥

पश्चब्रह्ममयस्फूर्तिः पश्चावरणवारितः।
पश्चभक्षप्रियः पश्चबाणः पश्चशिवात्मकः॥१३४॥

षद्कोणपीठः षद्वक्रधामा षड्नन्थिभेदकः।
षडङ्गध्वान्तविध्वंसी षडङ्गलमहाहृदः॥१३५॥

षण्मुखः षण्मुखभ्राता षट्कृतिपरिवारितः।
षड्वैरिवर्गविध्वंसी षट्टर्मिभयभञ्जनः॥१३६॥

षट्कर्कदूरः षट्कर्मा षड्जुणः षट्साश्रयः।
सप्तपातालचरणः सप्तद्वीपोरुमण्डलः॥१३७॥

सप्तस्वर्लोकमुकुटः सप्तस्तिवरप्रदः।
सप्ताङ्गराज्यसुखदः सप्तर्षिगणवन्दितः॥१३८॥

सप्तच्छन्दोनिधिः सप्तहोत्रः सप्तस्वराश्रयः।
सप्ताव्यिकेलिकासारः सप्तमातृनिषेवितः॥१३९॥

सप्तच्छन्दो मोदमदः सप्तच्छन्दो मखप्रभुः।
अष्टमूर्तिर्धर्येयमूर्तिरष्टप्रकृतिकारणम् ॥१४०॥

अष्टाङ्गयोगफलभृदष्टपत्राम्बुजासनः।
अष्टशक्तिसमानश्रीरष्टैश्वर्यप्रवर्धनः ॥१४१॥

अष्टपीठोपपीठश्रीरष्टमातृसमावृतः ।
अष्टभैरवसेव्योऽष्टवसुवन्द्योऽष्टमूर्तिभृत्॥१४२॥

अष्टचक्रस्फुरन्मूर्तिरष्टद्रव्यहविःप्रियः ।
अष्टश्रीरष्टसामश्रीरष्टैश्वर्यप्रदायकः ।
नवनागासनाध्यासी नवनिध्यनुशासितः॥१४३॥

नवद्वारपुरावृत्तो नवद्वारनिकेतनः।
नवनाथमहानाथो नवनागविभूषितः॥१४४॥

नवनारायणस्तुल्यो नवदुर्गानिषेवितः।
नवरत्नविचित्राङ्गो नवशक्तिशिरोद्धृतः॥१४५॥

दशात्मको दशभुजो दशदिक्पतिवन्दितः।
दशाध्यायो दशप्राणो दशेन्द्रियनियामकः॥१४६॥

दशाक्षरमहामत्रो दशाशाव्यापिविग्रहः।
एकादशमहारुद्रैःस्तुतश्चैकादशाक्षरः ॥१४७॥

द्वादशद्विदशाष्टादिदोर्दण्डास्त्रनिकेतनः ।
त्रयोदशभिदाभिन्नो विश्वेदेवाधिदैवतम्॥१४८॥

चतुर्दशेन्द्रवरदश्चतुर्दशमनुप्रभुः ।
चतुर्दशाद्यविद्याद्यश्चतुर्दशजगत्पतिः॥१४९॥

सामपञ्चदशः पञ्चदशीशीतांशुनिर्मलः।
तिथिपञ्चदशाकारस्तिथ्या पञ्चदशार्चितः॥१५०॥

षोडशाधारनिलयः षोडशस्वरमातृकः।
षोडशान्तपदावासः षोडशेन्दुकलात्मकः॥१५१॥

कलासप्तदशी सप्तदशसप्तदशाक्षरः।
अष्टादशद्वीपपतिरष्टादशपुराणकृत् ॥१५२॥

अष्टादशौषधीसृष्टिरष्टादशविधिः स्मृतः।
अष्टादशलिपिव्यष्टिसमष्टिज्ञानकोविदः॥१५३॥

अष्टादशान्नसम्पत्तिरष्टादशविजातिकृत्।
एकविंशः पुमानेकविंशत्यज्ञुलिपलवः॥१५४॥

चतुर्विंशतितत्त्वात्मा पञ्चविंशाख्यपूरुषः।
सप्तविंशतितारेशः सप्तविंशतियोगकृत्॥१५५॥

द्वात्रिंशद्वैरवाधीशश्चतुस्त्रिंशन्महाहृदः ।
षट्ट्रिंशततत्त्वसम्भूतिरष्टत्रिंशत्कलात्मकः॥१५६॥

पश्चाशद्विष्णुशक्तीशः पश्चाशन्मातृकालयः।
 द्विपश्चाशद्वपुःश्रेणी त्रिषष्ठ्यक्षरसंश्रयः।
 पश्चाशदक्षरश्रेणीपश्चाशद्विविग्रहः ॥१५७॥
 चतुःषष्ठिमहासिद्धियोगिनीवृन्दवन्दितः।
 नमदेकोनपश्चाशन्मरुद्वर्गनिर्गलः ॥१५८॥
 चतुःषष्ठ्यर्थनिर्णेता चतुःषष्ठिकलानिधिः।
 अष्टषष्ठिमहातीर्थक्षेत्रभैरववन्दितः ॥१५९॥
 चतुर्नवतिमन्त्रात्मा षण्णवत्यधिकप्रभुः।
 शतानन्दः शतधृतिः शतपत्रायतेक्षणः॥१६०॥
 शतानीकः शतमखः शतधारावरायुधः।
 सहस्रपत्रनिलयः सहस्रफणिभूषणः॥१६१॥
 सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात्।
 सहस्रनामसंस्तुत्यः सहस्राक्षबलापहः॥१६२॥
 दशसाहस्रफणिभृत्फणिराजकृतासनः।
 अष्टाशीतिसहस्राद्यमहर्षिस्तोत्रपाठितः॥१६३॥
 लक्ष्माधारः प्रियाधारो लक्ष्माधारमनोमयः।
 चतुर्लक्षजपप्रीतश्चतुर्लक्षप्रकाशकः ॥१६४॥
 चतुरशीतिलक्षाणां जीवानां देहसंस्थितः।
 कोटिसूर्यप्रतीकाशः कोटिचन्द्रांशुनिर्मलः॥१६५॥
 शिवोद्भवाद्यष्टकोटिवैनायकधुरन्धरः।
 सप्तकोटिमहामन्त्रमत्रितावयवद्युतिः॥१६६॥
 त्रयस्त्रिंशत्कोटिसुरश्रेणीप्रणतपादुकः।
 अनन्तदेवतासेव्यो ह्यनन्तशुभदायकः॥१६७॥
 अनन्तनामानन्तश्रीरनन्तोऽनन्तसौख्यदः।
 अनन्तशक्तिसहितो ह्यनन्तमुनिसंस्तुतः॥१६८॥

॥ फलश्रुतिः ॥

इति वैनायकं नामां सहस्रमिदमीरितम्।
इदं ब्राह्मे मुहूर्ते यः पठति प्रत्यहं नरः॥१६९॥

करस्थं तस्य सकलमैहिकामुष्मिकं सुखम्।
आयुरारोग्यमैश्वर्यं धैर्यं शौर्यं बलं यशः॥१७०॥

मेधा प्रज्ञा धृतिः कान्तिः सौभाग्यमभिरूपता।
सत्यं दया क्षमा शान्तिर्दाक्षिण्यं धर्मशीलता॥१७१॥

जगत्संवननं विश्वसंवादो वेदपाटवम्।
सभापाण्डित्यमौदार्यं गाम्भीर्यं ब्रह्मवर्चसम्॥१७२॥

ओजस्तेजः कुलं शीलं प्रतापो वीर्यमार्यता।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिकं स्थैर्यं विश्वासता तथा॥१७३॥

धनधान्यादिवृद्धिश्च सकृदस्य जपाद्भवेत्।
वश्यं चतुर्विधं विश्वं जपादस्य प्रजायते॥१७४॥

राज्ञो राजकलत्रस्य राजपुत्रस्य मत्रिणः।
जप्यते यस्य वश्यार्थं स दासस्तस्य जायते॥१७५॥

धर्मर्थकाममोक्षाणामनायासेन साधनम्।
शाकिनीडाकिनीरक्षोयक्षग्रहभयापहम् ॥१७६॥

साम्राज्यसुखदं सर्वसप्तमदर्दनम्।
समस्तकलहध्वंसि दग्धबीजप्ररोहणम्॥१७७॥

दुःस्वप्रशमनं क्रुद्धस्वामिचित्तप्रसादनम्।
षड्बुर्गाष्टमहासिद्धित्रिकालज्ञानकारणम्॥१७८॥

परकृत्यप्रशमनं परचक्रप्रमर्दनम्।
सङ्घाममार्गं सर्वेषामिदमेकं जयावहम्॥१७९॥

सर्ववन्ध्यत्वदोषग्नं गर्भरक्षैककारणम्।
पठ्यते प्रत्यहं यत्र स्तोत्रं गणपतेरिदम्॥१८०॥

देशे तत्र न दुर्भिक्षमीतयो दुरितानि च।
न तद्देहं जहाति श्रीर्यत्रायं जप्यते स्तवः॥१८१॥

क्षयकुष्ठप्रमेहार्शभगन्दरविषूचिकाः ।
गुल्मं प्लीहानमाध्मानमतिसारं महोदरम्॥१८२॥

कासं श्वासमुदावर्तं शूलं शोफामयोदरम्।
शिरोरोगं वर्मि हिकां गण्डमालामरोचकम्॥१८३॥

वातपित्तकफद्वन्द्वत्रिदोषजनितज्वरम् ।
आगन्तुविषमं शीतमुष्णं चैकाहिकादिकम्॥१८४॥

इत्याद्युक्तमनुक्तं वा रोगदोषादिसम्भवम्।
सर्वं प्रशमयत्याशु स्तोत्रस्यास्य सकृज्ञपः॥१८५॥

प्राप्यतेऽस्य जपात्सिद्धिः स्त्रीशूद्रैः पतितैरपि।
सहस्रनाममत्रोऽयं जपितव्यः शुभाप्तये॥१८६॥

महागणपतेः स्तोत्रं सकामः प्रजपत्रिदम्।
इच्छया सकलान् भोगानुपभुज्येह पार्थिवान्॥१८७॥

मनोरथफलैर्दिव्यैर्व्योमयानैर्मनोरमैः ।
चन्द्रेन्द्रभास्करोपेन्द्रब्रह्मशर्वादिसद्वसु॥१८८॥

कामरूपः कामगतिः कामदः कामदेश्वरः।
भुक्ता यथेष्मितान्भोगानभीष्टैः सह बन्धुभिः॥१८९॥

गणेशानुचरो भूत्वा गणो गणपतिप्रियः।
नन्दीश्वरादिसानन्दैर्नन्दितः सकलैर्गणैः॥१९०॥

शिवाभ्यां कृपया पुत्रनिर्विशेषं च लालितः।
शिवभक्तः पूर्णकामो गणेश्वरवरात्पुनः॥१९१॥

जातिस्मरो धर्मपरः सार्वभौमोऽभिजायते।
निष्कामस्तु जपन्नित्यं भक्त्या विघ्नेशतत्परः॥१९२॥

योगसिद्धिं परां प्राप्य ज्ञानवैराग्यसंयुतः।
निरन्तरे निराबाधे परमानन्दसंज्ञिते॥१९३॥

विश्वोत्तीर्णे परे पूर्णे पुनरावृत्तिवर्जिते।
लीनो वैनायके धार्मि रमते नित्यनिर्वृते॥१९४॥

यो नामभिर्हृतैर्दत्तैः पूजयेदर्चयेन्नरः।
राजानो वश्यतां यान्ति रिपवो यान्ति दासताम्॥१९५॥

तस्य सिध्यन्ति मन्त्राणां दुर्लभाश्वेषसिद्धयः।
मूलमन्त्रादपि स्तोत्रमिदं प्रियतमं मम॥१९६॥

नभस्ये मासि शुक्लायां चतुर्थ्या मम जन्मनि।
दूर्वाभिनामभिः पूजां तर्पणं विधिवच्चरेत्॥१९७॥

अष्टद्रव्यैर्विशेषेण कुर्याद्भक्तिसुसंयुतः।
तस्येष्मितं धनं धान्यमैश्वर्यं विजयो यशः॥१९८॥

भविष्यति न सन्देहः पुत्रपौत्रादिकं सुखम्।
इदं प्रजपितं स्तोत्रं पठितं श्रावितं श्रुतम्॥१९९॥

व्याकृतं चर्चितं ध्यातं विमृष्टमभिवन्दितम्।
इहामुत्र च विश्वेषां विश्वैश्वर्यप्रदायकम्॥२००॥

स्वच्छन्दवारिणाप्येष येन सन्धार्यते स्तवः।
स रक्ष्यते शिवोद्भूतैर्गणैरध्यष्टकोटिभिः॥२०१॥

लिखितं पुस्तकस्तोत्रं मन्त्रभूतं प्रपूजयेत्।
तत्र सर्वोत्तमा लक्ष्मीः सन्निधत्ते निरन्तरम्॥२०२॥

दानैरशेषैरखिलैर्व्रतैश्च
तीर्थैरशेषैरखिलैर्मखैश्च ।
न तत्फलं विन्दति यद्गणेश-
सहस्रनामस्मरणेन सद्यः॥२०३॥

एतनामां सहस्रं पठति दिनमणौ प्रत्यहं प्रोज्जिहाने
सायं मध्यन्दिने वा त्रिष्वणमथवा सन्ततं वा जनो यः।
स स्यादैश्वर्यधुर्यः प्रभवति वचसां कीर्तिमुच्चैस्तनोति
दारिद्र्यं हन्ति विश्वं वशयति सुचिरं वर्धते पुत्रपौत्रैः॥२०४॥

अकिञ्चनोऽप्येकचित्तो नियतो नियतासनः।
प्रजपंश्चतुरो मासान् गणेशार्चनतत्परः॥२०५॥

दरिद्रतां समुन्मूल्य सप्तजन्मानुगामपि।
लभते महतीं लक्ष्मीमित्याज्ञा पारमेश्वरी॥२०६॥

आयुष्यं वीतरोगं कुलमतिविमलं सम्पदश्चार्तिनाशः
कीर्तिर्नित्यावदाता भवति खलु नवा कान्तिरव्याजभव्या।
पुत्राः सन्तः कलत्रं गुणवदभिमतं यद्यदन्यच्च तत्तत्
नित्यं यः स्तोत्रमेतत् पठति गणपतेस्तस्य हस्ते समस्तम्॥२०७॥

गणञ्चयो गणपतिर्हरम्बो धरणीधरः।
महागणपतिर्बृद्धिप्रियः क्षिप्रप्रसादनः॥२०८॥

अमोघसिद्धिरमृतमन्त्रश्चिन्तामणिर्निधिः ।
सुमङ्गलो बीजमाशापूरको वरदः कलः॥२०९॥

काशयपो नन्दनो वाचासिद्धो दुष्टिर्विनायकः।
मोदकैरेभिरत्रैकविंशत्या नामभिः पुमान्॥२१०॥

उपायनं ददेद्भृत्या मत्प्रसादं चिकीर्षति।
वत्सरं विघ्नराजोऽस्य तथ्यमिष्टार्थसिद्धये॥२११॥

यः स्तौति मद्भूतमना ममाराधनतत्परः।
स्तुतो नाम्ना सहस्रेण तेनाहं नात्र संशयः॥२१२॥

नमो नमः सुरवरपूजिताङ्गये
 नमो नमो निरुपममङ्गलात्मने।
 नमो नमो विपुलदयैकसिद्धये
 नमो नमः करिकलभाननाय ते॥२१३॥

किङ्किणीगणरचितचरणः
 प्रकटितगुरुमितचारुकरणः ।
 मदजललहरीकलितकपोलः
 शमयतु दुरितं गणपतिनाम्ना॥२१४॥

॥इति श्रीगणेशपुराणे उपासनाखण्डे ईश्वरगणेशसंवादे गणेशसहस्रनामस्तोत्रं
नाम षट्क्वारिंशोऽध्यायः॥

॥ अपराध-क्षमापनम् ॥

यस्य स्मृत्या च नामोक्तया तपः पूजाक्रियादिषु।
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे गजाननम्॥

अनया पूज्या श्री-सिद्धिविनायकः प्रीयताम्॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा
 बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।
 करोमि यद्यत् सकलं परस्मै
 नारायणायेति   समर्पयामि॥
 ॐ तत्सद्ग्विष्णवार्पणमस्तु।

॥ सिद्धिविनायक-चतुर्थी-ब्रत-कथा ॥

(मूलम्—श्री-ब्रतराजः)

शौनकाद्या ऋषिगणा नैमिषारण्यवासिनः।
सूतं पौराणिकं श्रेष्ठमिदमूर्च्छस्तदा॥१॥

ऋषय ऊचुः

निर्विघ्ने तु कार्याणि कथं सिध्यन्ति सूतजा।
अर्थसिद्धिः कथं नृणां पुत्रसौभाग्यसम्पदः॥२॥

दम्पत्योः कलहे चैव बन्धुभेदे तथा नृणाम्।
उदासीनेषु लोकेषु कथं सुमुखता भवेत्॥३॥

विद्यारम्भे तथा नृणां वाणिज्ये च कृष्णौ तथा।
नृपतेः परचक्रं च जयसिद्धिः कथं भवेत्॥४॥

कां देवतां नमस्कृत्य कार्यसिद्धिर्भवेनृणाम्।
एतत् समस्तं विस्तार्य ब्रूहि मे सूत पृच्छतः॥५॥

सूत उवाच

सन्नद्धयोः पुरा विप्राः कुरुपाण्डवसेनयोः।
पृष्ठवान् देवकीपुत्रं कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः॥६॥

युधिष्ठिर उवाच

निर्विघ्नेन जयं मह्यं वद त्वां देवकीसुत।
कां देवतां नमस्कृत्य सम्यग्राज्यं लभेमहि॥७॥

कृष्ण उवाच

पूजयस्व गणाध्यक्षमुमा-मल-समुद्भवम्।
तस्मिन् सम्पूजिते देवे ध्रुवं राज्यमवाप्स्यसि॥८॥

युधिष्ठिर उवाच

देव केन विधानेन पूजनीयो गणाधिपः।
पूजितस्तु तिथौ कस्यां सिद्धिदो गणपो भवेत्॥९॥

कृष्ण उवाच

मासि भाद्रपदे शुक्ले चतुर्थ्या पूजयेन्नप।
मासि माघे श्रावणे वा मार्गशीर्षे अथवा भवेत्॥१०॥

गजवक्रं तु शुक्लायां चतुर्थ्या पूजयेन्नप।
यदा चोत्पद्यते भक्तिस्तदा पूज्यो गणाधिपः॥११॥

प्रातः शुक्लतिलैः स्नात्वा मध्याहे पूजयेन्नप।
निष्कमात्रसुवर्णनं तदर्धर्धेन वा पुनः॥१२॥

स्वशक्त्या गणनाथस्य स्वर्णरौप्यमयाकृतिम्।
अथवा मृम्यों कुर्याद् वित्तशाठ्यं न कारयेत्॥१३॥

एकदन्तं शूर्पकर्णं गजवक्रं चतुर्भुजम्।
पाशाङ्कुशधरं देवं ध्यायेत् सिद्धिविनायकम्॥१४॥

ध्यात्वा चानेन मत्रेण स्नाप्य पश्चामृतैः पृथक्।
गणाध्यक्षेति नाम्ना वै गन्धं दद्याच्च भक्तितः॥१५॥

आवाहनार्थं पाद्यं च दत्त्वा पश्चात् प्रयत्नतः।
रक्तवस्त्रयुगं सर्वप्रदं दद्याच्च भक्तितः॥१६॥

विनायकेति पुष्पाणि धूपं चोमासुताय च।
दीपं रुद्रप्रियायेति नैवेद्यं विघ्नाशिने॥१७॥

किञ्चित् सुवर्णं पूजां च ताम्बूलं च समर्पयेत्।
ततो दूर्वाङ्कुरान् गृह्य विंशतिं चैकमेव हि॥१८॥

पूजनीयः प्रयत्नेन एभिर्नामपदैः पृथक्।
गणाधिप नमस्तेऽस्तु उमापुत्राघनाशन॥१९॥

विनायकेशपुत्रेति सर्वसिद्धिप्रदायक।
एकदन्तेभवक्रेति तथा मूषकवाहन॥२०॥

कुमारगुरुवे तुभ्यं पूजनीयः प्रयत्नतः।
दूर्वायुग्मं गृहीत्वा तु गन्धपुष्पाक्षतैर्युतम्॥२१॥

एकैकेन तु नाम्ना वै दत्त्वैकं सर्वनामभिः।
अथैकविंशतिं गृह्य मोदकान् घृतपाचितान्॥२२॥

स्थापयित्वा गणाध्यक्षसमीपे कुरुनन्दन।
दश विप्राय दातव्याः स्वयं ग्राह्यास्तथा दश॥२३॥

एकं गणाधिपे दद्यात् सनैवेद्यं नृपोत्तम।
विनायकस्य प्रतिमां ब्राह्मणाय निवेदयेत्॥२४॥

विनायकस्य प्रतिमां वस्त्रयुग्मेन वेष्टिताम्।
तुभ्यं सम्प्रददे विप्र प्रीयतां मे गजाननः॥२५॥

विनायक गणेश त्वं सर्वदेवनमस्कृत।
पार्वतीप्रिय विघ्नेश मम विघ्नं विनाशय॥२६॥

गणेशः प्रतिगृह्णाति गणेशो वै ददाति च।
गणेशस्तारकोभाभ्यां गणेशाय नमो नमः॥२७॥

कृत्वा नैमित्तिकं कर्म पूजयेदिष्टदेवताम्।
ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चाद् भुञ्जीयात् तैलवर्जितम्॥२८॥

एवं कृते धर्मराज गणनाथस्य पूजने।
विजयस्ते भवेन्नूनं सत्यं सत्यं मयोदितम्॥२९॥

त्रिपुरं हन्तुकामेन पूजितः शूलपाणिना।
शक्रेण पूजितः पूर्वं वृत्रासुरवधेच्छया॥३०॥

अन्वेषयन्त्या भर्तारं पूजितोऽहल्यया पुरा।
नलस्यान्वेषणार्थाय दमयन्त्या पुराऽर्चितः॥३१॥

रघुनाथेन तद्वच्च सीतायान्वेषणे पुरा।
द्रष्टुं सीतां महाभागां वीरेण च हनूमता॥३२॥

भगीरथेन तद्वच्च गङ्गामानयता पुरा।
अमृतोत्पादनार्थाय तथा देवासुरैरपि॥३३॥

अमृतं हरता पूर्वं वैनतेयेन पक्षिणा।
आराधितो गणाध्यक्षो ह्यमृतं च हृतं बलात्॥३४॥

रुक्मिणीहेतुकामेन पूजितोऽसौ मया प्रभुः।
तस्य प्रसादाद्राजेन्द्र रुक्मिणीं प्राप्तवानहम्॥३५॥

यदा पूर्वं हि दैत्येन हृतो रुक्मिणिनन्दनः।
आराधितो मया तद्वद् रुक्मिण्या सहितेन च॥३६॥

कुष्ठव्याधियुतेनाथ साम्बेनाऽराधितः पुरा।
जयकामस्तथा शीघ्रं त्वमाराधय शाङ्करिम्॥३७॥

विद्याकामो लभेद् विद्यां धनकामो धनं तथा।
जयं च जयकामस्तु पुत्रार्थी विन्दते सुतान्॥३८॥

पतिकामा च भर्तारं सौभाग्यं च सुवासिनी।
विघवा पूजयित्वा तु वैधव्यं नाप्रयात्क्षित्॥३९॥

वैष्णव्याद्यासु दीक्षासु आदौ पूज्यो गणाधिपः।
तस्मिन् सम्पूजिते विष्णुरीशो भानुस्तथा ह्युमा॥४०॥

हव्यवाहमुखा देवाः पूजिताः स्युर्न संशयः।
चण्डिकाद्या मातृगणाः परितुष्टा भवन्ति च॥४१॥

तस्मिन्सम्पूजिते विप्रा भक्त्या सिद्धिविनायके।
एवं कृते धर्मराज गणनाथस्य पूजने॥४२॥

प्राप्स्यसि त्वं स्वकं राज्यं हत्वा शत्रून् रणाजिरे।
सिध्यन्ति सर्वकार्याणि नात्र कार्या विचारणा॥४३॥

एवमुक्तस्तु कृष्णेन सानुजः पाण्डुनन्दनः।
पूजयामास देवस्य पुत्रं त्रिपुरघातिनः॥४४॥

शत्रुसङ्घं निहत्यासौ प्राप्तवात्राज्यमोजसा।

सूत उवाच

यः पूजयेन्मन्दभाग्यो गणेशं सिद्धिदायकम्॥४५॥

सिध्यन्ति तस्य कार्याणि मनसा चिन्तितान्यपि।
ख्यातिं गमिष्यते तेन नाम्ना सिद्धिविनायकः॥४६॥

य इदं शृणुयान्नित्यं श्रावयेद् वा समाहितः।
सिध्यन्ति सर्वकार्याणि विनायकप्रसादतः॥४७॥

॥इति सिद्धिविनायकब्रतं भविष्योक्तं सम्पूर्णम्॥

॥स्यमन्तकोपारब्यानम्॥

॥सारभूतः श्लोकः॥

“सिंहः प्रसेनम् अवधीत् सिंहो जाम्बवता हतः।
सुकुमारक मा रोदीः तव ह्येष स्यमन्तकः॥”

॥ स्यमन्तकोपाख्यानपठने प्रमाणवचनानि ॥

कन्यादित्ये चतुर्थ्या च शुक्ले चन्द्रस्य दर्शनम्।
मिथ्याभिदूषणं कुर्यात् तस्मात् पश्येन्न तं तदा॥
तद्वोषशान्तये जाप्यं विष्णुनोक्तं स्यमन्तकम्॥

(ब्रतचूडामण्यादौ ब्रतग्रन्थेषु)

ये शृण्वन्ति तवाख्यानं स्यमन्तकमणीयकम्॥
चन्द्रस्य चरितं सर्वं तेषां दोषो न जायते॥१३२॥
(अत्रैव अग्रे उपाख्याने)

नन्दिकेश्वर उवाच

शृणुष्वैकाग्रचित्तः सन् ब्रतं गाणेश्वरं महत्।
चतुर्थ्या शुक्लपक्षे तु सदा कार्यं प्रयत्नतः॥१॥

सनत्कुमार योगीन्द्र यदीच्छेच्छुभमात्मनः।
नारी वा पुरुषो वाऽपि यः कुर्याद् विधिवद् ब्रतम्॥२॥

मोचयत्याशु विप्रेन्द्र सङ्कष्टाद् ब्रतिनं हि तत्।
अपवादहरं चैव सर्वविघ्नप्रणाशनम्॥३॥

कान्तारे विषमे वाऽपि रणे राजकुलेऽथवा।
सर्वसिद्धिकरं विद्धि ब्रतानामुत्तमं ब्रतम्॥४॥

गजाननप्रियं चाथ त्रिषु लोकेषु विश्रुतम्।
अतो न विद्यते ब्रह्मन् सर्वसङ्कष्टनाशनम्॥५॥

सनत्कुमार उवाच

केन चादौ पुरा चीर्ण मर्त्यलोकं कथं गतम्।
एतत्समस्तं विस्तार्य ब्रूहि गाणेश्वरं ब्रतम्॥६॥

नन्दिकेश्वर उवाच

चक्रे ब्रतं जगन्नाथो वासुदेवः प्रतापवान्।
आदिष्टं नारदेनैव वृथालाञ्छन्मुक्तये॥७॥

सनत्कुमार उवाच

षड्गुणैश्वर्य-सम्पन्नः सृष्टिसंहार-कारकः।
वासुदेवो जगद्वापी प्राप्तवान् लाञ्छनं कथम्॥८॥

एतदाश्र्वर्यमाख्यानं ब्रूहि त्वं नन्दिकेश्वर।

नन्दिकेश्वर उवाच

भूमिभारनिवृत्यर्थं वसुदेवसुतावुभौ॥९॥

रामकृष्णौ समुत्पन्नौ पद्मनाभ-फणीश्वरौ।
जरासन्धभयात् कृष्णो द्वारकां समकल्पयत्॥१०॥

विश्वकर्मणिमाहूय पुरीं हाटकनिर्मिताम्।
तत्र षोडशसाहस्रं स्त्रीणां चैव शताधिकम्॥११॥

भवनानि मनोज्ञानि तेषां मध्ये व्यकल्पयत्।
पारिजाततरुं मध्ये तासां भोगाय कल्पयत्॥१२॥

यादवानां गृहास्तत्र षट् पञ्चाशच्च कोटयः।
अन्येऽपि बहवो लोका वसन्ति विगतज्वराः॥१३॥

यत् किञ्चित् त्रिषु लोकेषु सुन्दरं तत्र दृश्यते।
सत्राजितप्रसेनाख्यौ पुत्रावुग्रस्य विश्रुतौ॥१४॥

अम्भोधितीरमासाद्य तन्मनस्कतया च सः।
सत्राजितस्तपस्तेषे सूर्यमुद्दिश्य बुद्धिमान्॥१५॥

ब्रतं निरशनं गृह्य सूर्यसम्बद्धलोचनः।
ततः प्रसन्नो भगवान् सत्राजितपुरः स्थितः॥१६॥

सत्राजितोऽपि तुष्टाव दृष्ट्वा देवं दिवाकरम्।
तेजोराशे नमस्तेऽस्तु नमस्ते सर्वतोमुख॥१७॥

विश्वव्यापिन् नमस्तेऽस्तु नमस्ते विश्वरूपिणे।
काश्यपेय नमस्तेऽस्तु हरिदश्च नमोऽस्तु ते॥१८॥

ग्रहराज नमस्तेऽस्तु नमस्ते चण्डरोचिषे।
वेदत्रय नमस्तेऽस्तु सर्वदेव नमोऽस्तु ते॥१९॥

प्रसीद पाहि देवेश सुदृष्ट्या मां दिवाकर।
इत्थं संस्तूयमानोऽसौ देवदेवो दिवाकरः॥२०॥

स्त्रिग्यगम्भीरमधुरं सत्राजितमुवाच ह।

सूर्य उवाच

वरं ब्रूहि प्रदास्यामि यत् ते मनसि वर्तते॥२१॥

सत्राजित महाभाग तुष्टोऽहं तव निश्चयात्।

सत्राजित उवाच

स्यमन्तकमणिं देहि यदि तुष्टोऽसि भास्कर॥२२॥

ददौ तस्य च तद् रत्नं स्वकण्ठादवतार्य सः।

भास्कर उवाच

भाराष्टकं शातकुम्भं स्रवतेऽसौ महामणिः॥२३॥

शुचिष्मता सदा धार्य रत्नमेतन्महोत्तमम्।
सत्राजित क्षणेनैतदशुचिं हन्ति मानवम्।
इत्युक्ताऽन्तर्दर्घे देवस्तेजोराशिर्दिवाकरः॥२४॥

तत्कण्ठरलज्वलमानरूपी
 पुरीं स कृष्णस्य विवेश सत्वरम्।
 दृश्वा तु लोका मनसा दिवाकरं
 सञ्चिन्तयन्तो हि विमुष्टदृष्टयः॥२५॥

समागतोऽयं हरिदश्वदीधिति-
 र्जनार्दनं द्रष्टुमसंशयेन।
 नायं सहस्रांशुरितीह लोकाः
 सत्राजितोऽयं मणिकण्ठभास्वान्॥२६॥

स्यमन्तकं महारलं दृश्वा तत्कण्ठमण्डले।
 स्पृहां चक्रे जगन्नाथो न जहार मणिं तु सः॥२७॥

सत्राजितो जातभयो याचयिष्यति मां हरिः।
 प्रसेनाय ददौ भ्रात्रे धार्योऽयं शुचिना त्वया॥२८॥

एकदा कण्ठदेशोऽसौ क्षिस्वा तं मणिमुत्तमम्।
 मृगया क्रीडनार्थाय ययौ कृष्णेन संयुतः॥२९॥

अश्वारूढोऽशुचिश्वासौ हतः सिंहेन तत्क्षणात्।
 रत्नमादाय सिंहोऽपि गच्छन् जाम्बवता हतः॥३०॥

नीत्वा स विवरे रलं ददौ पुत्राय जाम्बवान्।
 पुरीं विवेश कृष्णोऽपि स्वकैः सर्वैः समावृतः॥३१॥

प्रसेनोऽद्यापि नाऽयाति हतः कृष्णेन निश्चितम्।
 मणिलोभेन हा कष्टं बान्धवः पापिना हतः॥३२॥

द्वारकावासिनः सर्वे जना ऊचुः परस्परम्।
 वृथापवादसन्तसः कृष्णोऽपि निरगच्छनैः॥३३॥

सहैव तैर्गतोऽरण्यं दृश्वा सिंहेन पातितम्।
 प्रसेनं वाहनयुतं तत्पदानुचरः शनैः॥३४॥

ऋक्षेण निहतं दृष्टा कृष्णश्वर्क्षबिलं गतः।
विवेश योजनशतमन्धकारं स्वतेजसा॥३५॥

निवारयन् ददर्शग्रे प्रासादं बद्धभूमिकम्।
तं कुमारं जाम्बवतो दोलायाममितद्युतिम्॥३६॥

माणिक्यं लम्बमानं च ददर्श भगवान् हरिः।
रूपयौवनसम्पन्नां कन्यां जाम्बवर्तीं पुनः॥३७॥

दोलं दोलयमानां च ददर्श कमलेक्षणः।
महान्तं विस्मयं चक्रे दृष्टा तां चारुहासिनीम्।
दोलं दोलयमाना सा जगौ गीतमिदं मुहुः॥३८॥

सिंहः प्रसेनमवधीत् सिंहो जाम्बवता हतः।
सुकुमारक मा रोदीस्तव ह्येष स्यमन्तकः॥३९॥

मदनज्वरदाहार्ता दृष्टा तं कमलेक्षणम्।
उवाच ललितं बाला गम्यतां गम्यतामिति॥४०॥

रखं गृहीत्वा वेगेन यावच्छेते तु जाम्बवान्।
इत्याकर्ण्य वचः शौरिः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान्॥४१॥

आकर्ण्य सहसोत्थाय युयुधे ऋक्षराट् ततः।
तयोर्युद्धमभूद्धोरं हरिजाम्बवतोस्तदा॥४२॥

द्वारकावासिनः सर्वे गतास्ते सप्तमे दिने।
मृतः कृष्णो भक्षितो वा निःसन्दिग्धं विचार्य च॥४३॥

परलोकक्रियां चक्रुः परेतस्य तु ते तदा।
एकविंशद्विनं यावद् बाहुप्रहरणो विभुः॥४४॥

युयुधे तेन ऋक्षेण युद्धकर्मणि तोषितः।
जाम्बवान् प्राक्तनं स्मृत्वा दृष्टा देवबलं महत्॥४५॥

जाम्बवानुवाच

अजेयोऽहं सुरैः सर्वैर्यक्षराक्षसदानवैः।
त्वया जितोऽहं देवेश देवस्त्वमसि निश्चितम्॥४६॥

जाने त्वां वैष्णवं तेजो नान्यथा बलमीदशम्।
इति प्रसाद्य देवेशं ददौ माणिक्यमुत्तमम्॥४७॥

सुतां जाम्बवर्तीं नाम भार्यार्थं वरवर्णिनीम्।
पाणिं वै ग्राहयामास देवदेवं च जाम्बवान्॥४८॥

मणिमादाय देवोऽपि जाम्बवत्याऽपि संयुतः।
तद्वृत्तान्तं समाचष्टे द्वारकावासिनां स्वयम्॥४९॥

सत्राजितस्य माणिक्यं दत्तवान् संसदि स्थितः।
मिथ्यापवादसंशुद्धिं प्राप्तवान् मधुसूदनः॥५०॥

सत्राजितोऽपि सत्रस्तः कृष्णाय प्रददौ सुताम्।
सत्यभामां महाबुद्धिस्तदा सर्वगुणान्विताम्॥५१॥

शतधन्वाकूरमुखा यादवा दुष्टमानसाः।
सत्राजितेन ते वैरं चक्रू रक्षभिलाषिणः॥५२॥

दुरात्मा शतधन्वाऽपि गते कृष्णे च कुत्रचित्।
सत्राजितं निहत्याशु मणिं जग्राह पापधीः॥५३॥

कृष्णस्य पुरतः सत्या समाचष्टे विचेष्टितम्।
अन्तर्हृष्टो बहिःकोपी कृष्णः कपटनायकः॥५४॥

बलदेवपुरो वाक्यमुवाच धरणीधरः।
हत्वा सत्राजितं दुष्टो मणिमादाय गच्छति॥५५॥

निहत्य शतधन्वानं गृह्णीमो रक्षमावयोः।
मम भोग्यं च तद् रक्षं भविष्यति सुनिश्चितम्॥५६॥

एतच्छुत्वा भयत्रस्तः शतधन्वाऽपि यादवः।
आहूयाकूरनामानं माणिक्यं प्रददौ च सः॥५७॥

आरुह्य बडवां वेगान्निर्गतो दक्षिणं दिशम्।
रथस्थावनुगच्छेतां तदा रामजनार्दनौ॥५८॥

शतयोजनमात्रेण ममार बडवा तदा।
पलायमानो निहतः पदातिस्तु पदातिना॥५९॥

रथस्थे बलदेवे तु हरिणा रललोभतः।
न दृष्टं तत्र तद्रत्नं बलदेवपुरोऽवदत्॥६०॥

तदाकर्ण्य महारोषादुवाच वचनं बली।
कपटी त्वं सदा कृष्ण लोभी पापी सुनिश्चितम्॥६१॥

अर्थाय स्वजनं हंसि कस्त्वां बन्धुः समाश्रयेत्।
अनेकशपथैः कृष्णो बलदेवं प्रसादयत्॥६२॥

सोऽपि धिक् कष्टमित्युक्ता ययौ वैदर्भमण्डलम्।
कृष्णोऽपि रथमारुह्य द्वारकां प्रययौ पुनः॥६३॥

तथैवोचुर्जनाः सर्वे न साधीयानयं हरिः।
निष्कासितो रललोभाञ्जेष्ठो भ्राता बलो बली॥६४॥

तच्छुत्वा दीनवदनः पापीयानिव संस्थितः।
वृथाभिशापात् सन्तसो बभूव स जगत्पतिः॥६५॥

अकूरोऽपि विनिष्कम्य तीर्थयात्रानिमित्ततः।
काशीं गत्वा सुखेनासौ यजन् यज्ञपतिं प्रभुम्॥६६॥

तोषमुत्पादयामास तेन द्रव्येण बुद्धिमान्।
सुरालयगृहैश्चित्रैर्नगरं समकल्पयत्॥६७॥

न दुर्भिक्षं न वै रोग ईतयो न च विङ्गरम्।
शुचिना धार्यते यत्र मणिः सूर्यस्य निश्चितम्॥६८॥

जानन्नपि हि तत् सर्वं मानुषं भावमाश्रितः।
लोकाचारं तथा मायामज्ञानं च समाश्रितः॥६९॥

बन्धुवैरं समुत्पन्नं लाज्जनं समुपस्थितम्।
वृथापवादबहुलं जायमानं कथं सहे॥७०॥

इति चिन्तातुरं कृष्णं नारदः समुपस्थितः।
गृहीत्वा तत्कृतां पूजां सुखासीनस्ततोऽब्रवीत्॥७१॥

नारद उवाच

किमर्थं खिद्यसे देव किं वा ते शोककारणम्।
यथावृत्तं समाचष्टे नारदाय च केशवः॥७२॥

नारद उवाच

जानामि कारणं देव यदर्थं लाज्जनं तव।
त्वया भाद्रपदे शुक्लचतुर्थ्या चन्द्रदर्शनम्॥७३॥

कृतं तेन समुत्पन्नं लाज्जनं तु वृथैव हि।

श्रीकृष्ण उवाच

वद नारद मे शीघ्रं को दोषश्चन्द्रदर्शने॥७४॥

किमर्थं तु द्वितीयायां तस्य कुर्वन्ति दर्शनम्।

नारद उवाच

गणनाथेन संशस्पश्चन्द्रमा रूपगर्वतः॥७५॥

त्वद्वर्षने नराणां हि वृथानिन्दा भविष्यति।

श्रीकृष्ण उवाच

किमर्थं गणनाथेन शतश्वन्दः सुधामयः॥७६॥

इदमाख्यानकं श्रेष्ठं यथावद् वक्तुमर्हसि।

नारद उवाच

गणानामाधिपत्ये च रुद्रेण विहितः पुरा॥७७॥

अणिमा महिमा चैव लघिमा गरिमा तथा।
प्राप्तिः प्राकाम्यमीशित्वं वशित्वं चाष्टसिद्धयः॥७८॥

भार्यार्थं प्रददौ देवो गणेशस्य प्रजापतिः।
पूजयित्वा गणाध्यक्षं स्तुतिं कर्तुं प्रचक्रमे॥७९॥

ब्रह्मोवाच

गजवक्रं गणाध्यक्षं लम्बोदरं वरप्रदं।
विघ्राधीश्वरं देवेशं सृष्टिसंहारकारकं॥८०॥

यः पूजयेद् गणाध्यक्षं मोदकाद्यैः प्रयत्नतः।
तस्य प्रजायते सिद्धिर्निविनेन न संशयः॥८१॥

असम्पूज्यं गणाध्यक्षं ये वाञ्छन्ति सुरासुराः।
न तेषां जायते सिद्धिः कल्पकोटिशतैरपि॥८२॥

त्वद्भूत्या तु गणाध्यक्षं विष्णुः पालयते सदा।
रुद्रोऽपि संहरत्याशु त्वद्भूत्यैव करोम्यहम्॥८३॥

इत्थं संस्तूयमानोऽसौ देवदेवो गजाननः।
उवाच परमप्रीतो ब्रह्माणं जगतां पतिम्॥८४॥

श्रीगणेश उवाच

वरं ब्रूहि प्रदास्यामि यत् ते मनसि वर्तते।

ब्रह्मोवाच

क्रियमाणस्य मे सृष्टिर्निविघ्नं जायतां प्रभो॥८५॥

एवमस्त्विति देवोऽसो गृहीत्वा मोदकान् करे।
सत्यलोकात् समागच्छन् स्वेच्छया गगने शनैः॥८६॥

चन्द्रलोकं समासाद्य चलितो गणनायकः।
उपहासं तदा चक्रे सोमो रूपमदान्वितः॥८७॥

तं दृष्ट्वा कोपताम्राक्षो गणनाथः शशाप ह।
दर्शनीयः सुरूपोऽहं सुन्दरश्चाहमित्यथ॥८८॥

गर्वितोऽसि शशाङ्कं त्वं फलं प्राप्स्यसि सत्वरम्।
अद्यप्रभृति लोकास्त्वां न हि पश्यन्ति पापिनम्॥८९॥

ये पश्यन्ति प्रमादेन त्वां नरा मृगलाञ्छनम्।
मिथ्याभिशापसंयुक्ता भविष्यन्तीह ते ध्रुवम्॥९०॥

हाहाकारो महाज्ञातः श्रुत्वा शापं च भीषणम्।
अत्यन्तं मूनवदनश्चन्द्रो जलमथाविशत्॥९१॥

कुमुदं कौमुदीनाथः स्थितस्तत्र कृतालयः।
ततो देवर्षिगन्धर्वा निराशा दीनमानसाः॥९२॥

तुरासाहं पुरोधाय जग्मुस्ते तं पितामहम्।
देवं शशासुश्चन्द्रस्य गणेशस्य च चेष्टितम्॥९३॥

दत्तः शापो गणेशेन कथयामासुरादरात्।
विचार्य भगवान् ब्रह्मा तान् सुरानिदमब्रवीत्॥९४॥

गणेशशापो देवेन्द्र शक्यते केन वाऽन्यथा।
कर्तुं रुद्रेण न मया विष्णुना चापि निश्चितम्॥९५॥

तमेव देवदेवेशं ब्रजध्वं शरणं सुराः।
स एव शापमोक्षं च करिष्यति न संशयः॥१६॥

देवा ऊचुः

केनोपायेन वरदो गजवऋगे गणेश्वरः।
पितामह महाप्राज्ञ तदस्माकं वद प्रभो॥१७॥

पितामह उवाच

चतुर्थ्या देवदेवोऽसौ पूजनीयः प्रयत्नतः।
कृष्णपक्षे विशेषेण नक्तं कुर्याच्च तद् ब्रतम्॥१८॥

अपूर्वैर्घृतसंयुक्तैर्मोदकैः परितोषयेत्।
मधुरान्नं हविष्यं च स्वयं भुञ्जीत वाग्यतः॥१९॥

स्वर्णरूपं गणेशस्य दातव्यं द्विजसत्तम।
शत्त्या च दक्षिणां दद्याद् वित्तशाठ्यं न कारयेत्॥१००॥

एवं श्रुत्वा च तैः सर्वैर्गीष्यतिः प्रेषितस्तदा।
स गत्वा कथयामास चन्द्राय ब्रह्मणोदितम्॥१०१॥

ब्रतं चक्रे ततश्चन्द्रो यथोक्तं ब्रह्मणा पुरा।
आविर्बभूव भगवान् गणेशो ब्रततोषितः॥१०२॥

तं क्रीडमानं गणनायकं च
तुष्टाव दृष्ट्वा तु कलानिधानः।
त्वं कारणं कारणकारणां
वेत्तासि वेद्यं च विभो प्रसीद॥१०३॥

प्रसीद देवेश जगन्निवास
गणेश लम्बोदर वक्रतुण्ड।
विरिश्चिनारायणपूज्यमान
क्षमस्व मे गर्वकृतं च हास्यम्॥१०४॥

ये त्वामसम्पूज्य गणेश नूनं
 वाच्छन्ति मूढाः स्वकृतार्थसिद्धिम्।
 ते दैवनष्टा निभृतं च लोके
 ज्ञातो मया ते सकलः प्रभावः॥१०५॥

ये चाप्युदासीनतरास्तु पापाः
 ते यान्ति वासं नरके सदैव।
 हेरम्ब लम्बोदर मे क्षमस्व
 दुश्चेष्टिं तत् करुणासमुद्र॥१०६॥

एवं संस्तूयमानोऽसौ चन्द्रेणाह गजाननः।
 तुष्टोऽहं तव दास्यामि वरं ब्रूहि निशाकर॥१०७॥

चन्द्र उवाच

लोकानां दर्शनीयोऽहं भवामि पुनरेव हि।
 विशापोऽहं भविष्यामि त्वत्प्रसादाद् गणेश्वर॥१०८॥

गणेश उवाच

वरमन्यं प्रदास्यामि नैतद् देयं मया तव।
 ततो ब्रह्मादयः सर्वे समाजग्मुर्भयार्दिताः॥१०९॥

विशापं कुरु देवेश प्रार्थयामो वयं तव।
 विशापमकरोच्चन्द्रं कमलासनगौरवात्॥११०॥

भाद्रशुक्लचतुर्थ्या तु ये पश्यन्ति सदैव हि।
 मिथ्यापवादमावर्षं प्राप्यन्तीह न संशयः॥१११॥

मासादौ पूर्वमेव त्वां ये पश्यन्ति सदा जनाः।
 भद्रायां शुक्लपक्षस्य तेषां दोषो न जायते॥११२॥

तदाप्रभृति लोकोऽयं द्वितीयायां कृतादरः।
 पुनरेव तु प्रच्छ कलावान् गणनायकम्॥११३॥

केनोपायेन देवेश तुष्टो भवसि तद्वदा।
गणेश उवाच

यश्च कृष्णचतुर्थ्या तु मोदकाद्यैः प्रपूज्य माम्॥११४॥

रोहिण्या सहितं त्वां च समभ्यर्च्यार्च्यदानतः।
यथाशक्त्या च मद्रूपं स्वर्णेन परिकल्पितम्॥११५॥

दत्त्वा द्विजाय भुञ्जीत कथां श्रुत्वा विधानतः।
सदा तस्य करिष्यामि सङ्कषेपस्य निवारणम्॥११६॥

भाद्रशुक्लचतुर्थ्या तु मृन्मयी प्रतिमा शुभा।
हेमाभावे तु कर्तव्या नानापुष्पैः प्रपूज्य माम्॥११७॥

ब्रह्मणान् भोजयेत् पश्चाञ्जागरं च विशेषतः।
स्थापयेदव्रणं कुम्भं धान्यस्योपरि शोभितम्॥११८॥

यथाशक्त्या च मद्रूपं शातकुम्भेन निर्मितम्।
वस्त्रद्वयसमाच्छ्रन्नं मोदकाद्यैः प्रपूज्य माम्॥११९॥

रक्ताम्बरधरो मर्त्यो ब्रह्मचर्यव्रतः शुचिः।
रोहिणीसहितं त्वां च पूजयेत् स्थाप्य मत्पुरः॥१२०॥

रजतस्य तु रूपं ते कृत्वा शक्त्या विनिर्मितम्।
वस्त्रं शिवप्रियायेति उपवस्त्रं गणाधिपे॥१२१॥

गन्धं लम्बोदरायेति पुष्पं सिद्धिप्रदायके।
धूपं गजमुखायेति दीपं मूषकवाहने॥१२२॥

विघ्नाथाय नैवेद्यं फलं सर्वार्थसिद्धिदे।
ताम्बूलं कामरूपाय दक्षिणां धनदाय च॥१२३॥

इक्षुदण्डैर्मोदकैक्ष होमं कुर्याच्च नामभिः।
विसर्जनं ततः कुर्यात् सर्वसिद्धिप्रदायकम्॥१२४॥

एवं सम्पूज्य विघ्रेशं कथां श्रुत्वा विधानतः।
मत्रेणानेन तत् सर्वं ब्राह्मणाय निवेदयेत्॥१२५॥

दानेनानेन देवेश प्रीतो भव गणेश्वर।
सर्वत्र सर्वदा देव निर्विघ्नं कुरु सर्वदा॥१२६॥

मानोन्नतिं च राज्यं च पुत्रपौत्रान् प्रदेहि मे।
गाश्च धान्यं च वासांसि दद्यात् सर्वं स्वशक्तितः॥१२७॥

दत्त्वा तु ब्राह्मणे सर्वं स्वयं भुञ्जीत वाग्यतः।
मोदकापूपमधुरं लवणक्षारवर्जितम्॥१२८॥

एवं करोति यश्चन्द्र तस्याहं सर्वदा जयम्।
सिद्धिं च धनधान्ये च दादामि विपुलां प्रजाम्॥१२९॥

इत्युक्तान्तर्दधे देवो विघ्नराजो विनायकः।
तद् ब्रतं कुरु कृष्ण त्वं ततः सिद्धिमवाप्स्यसि॥१३०॥

नारदेनैवमुक्तस्तु ब्रतं चक्रे हरिः स्वयम्।
मिथ्यापवादं निर्मृज्य ततः कृष्णोऽभवच्छुचिः॥१३१॥

ये शृण्वन्ति तवाख्यानं स्यमन्तकमणीयकम्।
चन्द्रस्य चरितं सर्वं तेषां दोषो न जायते॥१३२॥

भाद्रशुक्लचतुर्थ्या तु क्वचिच्चन्द्रस्य दर्शनम्।
जातं तत्परिहारार्थं श्रोतव्यं सर्वमेव हि॥१३३॥

यदा यदा मनःकष्टं सन्देह उपजायते।
तदा तदा च श्रोतव्यमाख्यानं कष्टनाशनम्।
एवमुक्ता गतो देवो गणेशः कृष्णतोषितः॥१३४॥

यदा यदा पश्यति कार्यमुत्थितं
नारी नरश्चाथ करोति तद् ब्रतम्।
सिध्यन्ति कार्याणि मनेप्सितानि
किं दुर्लभं विघ्नहरे प्रसन्ने॥१३५॥

॥इति श्रीस्कन्दपुराणे नन्दिकेश्वरसनत्कुमारसंवादे स्यमन्तकोपाख्यानं
सम्पूर्णम्॥

动生成于 **January 14, 2026**

Downloaded from <http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | [Credits](#)